

LIETUVIŲ KATALIKŲ SUSIVIENIJIMAS STEIGIA KULTŪROS FONDA

Šiais 1980 metais Lietuvių Katalikų Susivienijimas steigia Kultūros Fondą, veiksiantį Susivienijimo rūmuose, tačiau nesiribosiantį vien tik savo narių gretomis. Kultūros Fondu Susivienijimas pagerbia savo keturis įžymius narius, palikusius svarų įnašą tiek Susivienijimo, tiek visos tautos gyvenime. Tie pagerbiami veikėjai yra kun. Aleksandras Burba, Leonardas Šimutis, Matas Zujus ir prelatas Jonas Baltusevičius-Boll.

LKS Kultūros Fondo pagrindinis tikslas — skatinti, puoselėti ir išlaikyti lietuvių kultūrinę veiklą ir kūrybą. Jis galės skirti premijas, stipendijas ir vienkartinę paramą sumas asmenims ir organizacijoms, kurių veikla religinėje, tautinėje ar visuomeninėje srityje turina ir stiprina lietuvių. Ap skritai, Fondas rūpinsis išimtinai švietimo, literatūros, labdaros ir religijos reikalais, kaip tai numato Vidaus pajamų 1954 metų įstatymas.

LKS Kultūros Fondas inkorporuojamas Illinois valstijoje. Inkorporavimo dokumentus pasirašyti įgalioti trys Susivienijimo direktorių tarybos nariai, gyvenę Chicagoje: adv. Saulius V. Kuprys, Albina Poškienė ir dr. Vladas Šimaitis. Fondo direktoriatą išrinkti prel. Jonas Balkūnas, Saulius Kuprys, Juozas B. Laučka, Susiv. pirm. Thomas E. Mack ir dr. Leonardas Šimutis.

Fondo lėšas sudarys Direktorių tarybos paskirtos sumos, narių ir prijuočių aukos, pa-

likimai, Susivienijimo kuopų aukos. Susivienijimo direktorių taryba Fondui nutarė paskirti iki 10,000 dolerių.

Fondas pradės veikti, kai tik jo inkorporavimas bus galutinai sutvarkytas. Fondo vardas angliškai — Lithuanian Catholic Alliance Foundation. Fondo direktorius renka LK Susivienijimo direktorių taryba. Jų veiklos terminas sutampa su Susivienijimo direktorių tarybos kadencija. Dabartinė Susivienijimo direktorių taryba veiks iki 1981 metų liepos mėnesio, kai įvyks organizacijos trimetinis seimas, kviečiamas Rochesterį, N.Y.

DĖMESYS ŽMOGAUS TEISĖMS

Lietuvos atstovo dr. S.A. Bačkio žodis į okupuotą Lietuvą per Amerikos Balsą

Brangūs Tautiečiai, Naujuosius 1980 Metus Vakarų pasaulis sutinka su susirūpinimu, kaip pavojingos padėties baigsis Artimuose Rytuose, Toluose Rytuose bei Vakarų Europoje. Niekas negali pasakyti, kaip įvykiai pakryps. Šiuo metu visų dėmesys nukreiptas į Iraną, jame vykstančius įvykius ir jų pasekas. Ten revoliuciniai sluoksniai nekreipia jokio dėmesio į tarptautines teises nuostatas, priimtas visose civilizuotose pasaulio. Jie atsako paklusti J.T. Saugumo Tarybos bei Tarptautinio Teismo Hagėje sprendimams Amerikos ambasados ir ten laikomų diplomatų įkaltų klausimu. Tikimasi, kad bus išvengta tragiškų įvykių, kurių nei JAV nei kitos Vakarų valstybės tikrai nenori.

vijos ir Estijos inkorporacijos į Sov. Sąjungą. 1979 gruodžio 20 d. JAV Kongresas, bendra Atstovų Rūmų ir Senato rezoliucija 200 — pasisako, kaip JAV Administracija turėtų kelti įvairiomis progomis Baltijos valstybių klausimą, kad jos nepriklausomybę atgautų ir siūlo, kad tai JAV-bių delegacija iškeltų pagal Helsinkio susitarimo nuostatas ir Madrido konferencijoje 1980 metais. Tenka pridurti, kad ir Popiežius, ir JAV Prezidentas bei Kongresas dažnai pasisako, jog reikia ypatingas dėmesys kreipti į Žmogaus Teises. Šiuo reikalu dar paminėtinas Australijos Parlamento 1979 lapkričio 8 d. įteiktas raportas užvardinimu — "Human Rights in The Soviet Union" — Žmogaus Teisės Sovietų Sąjungoje". Jį paruošė Bendras Užsienio Reikalų ir Krašto Apsaugos Komitetas. Raporto 158 psl. yra rekomenduojama Australijos vyriausybei — pilnai paremti tuo klausimu principus, įrašytus Helsinkio susitarimų tekste, jungtis su kitomis demokratijomis ir kartu protestuoti prieš Sovietų persekiojimus asmenų, kurie stebi, kaip Sovietų Sąjunga vykdo Helsinkio susitarimus, ir siekti, jog būtų paleisti iš sovietų kalėjimų ir darbo stovyklų asmenys, kurie buvo įkalinti už tai, kad jie buvo nariais samborių, kurie seka Helsinkio susitarimų įgyvendinimą.

Mūsų lietuviškų reikalų baruose praeitais metais gražiai ir sėkmingai buvo paminėtos 75 metų spaudos atgavimo ir Vilniaus Un-to 400 metų sukaktys ir sėkmingai praėjo IV-sis pasaulio lietuvių jaunimo kongresas Europoje. Tarptautinėje plotmėje popiežius Jonas Paulius II pakartotinai reikšmingais mostais priminė pasauliui Lietuvą. Savo kalboje Jungtinėse Tautose New Yorke 1979 spalio 2 d. — jis pasakė, jog jis tikisi "kad visos tautos... ir tos, kurių suverenumas jėga buvo išplėstas, susitiks lygybės pagrindais su kitomis Jungtinių Tautų Organizacijoje".

Čia valstybės departamentas 1979 liepos mėnesį paryškino JAV politiką Baltijos respublikų atžvilgiu, pakartodamas, kad JAV nepripažįsta priverstinės ir neteisėtos Lietuvos, Lat-

energingai ir ryžtingai seka padėti tėvynėje ir jie visa daro, kad gaunamos iš krašto informacijos būtų kuo plačiausiai ir geriausiai paskleistos Vakaruose ir jie rūpinasi lietuvių kaulinių bei ištremtųjų reikalu.

Lietuvos Pasiuntinybės ir savo vardu nuoširdžiai visus

sveikinu Naujųjų 1980 Metų proga. Linkiu šviesesnių dienų visiems, primindamas kelis žodžius IV-jo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso, suįstus 1979 liepos 27 d. iš Altenbergo Lietuvos jaunimui: "... laukiame tos dienos, kada galėsime visi susitikti Laisvosios Lietuvos žemėje".

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMO KELIU

Lietuvos atstovo dr. S. A. Bačkio sveikinimo žodis Vliko selmui Baltimorėje 1979 gruodžio 8

"Malonu man yra pasveikinti Lietuvos diplomatinės tarnybos ir savo vardu Vliko seimą, susirinkusį apsvarstyti ir aptarti, kaip geriau tinka veikti dabartinėje aplinkybėje Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atgavimo reikalu.

neįmanoma padaryti, praktiška pasekmė bus ta, kad Lietuvos valstybės vardas pranyks užsieny iš diplomatinės konsularinių ir kitokių oficialių sąrašų. LDT tikisi visų lietuvių pasisakymo ir paramos, sprendžiant šį klausimą. LDT egzistencijos klausimas nėra vien lietuvių garbės reikalas, bet tai yra ir Lietuvos valstybinio tęstinumo interesas. Valstybingumo idėja yra svarbi. Ją reikalinga išlaikyti gyvą ir konkrečią.

Dalyvauju čia Vliko pirmininko dr. K. Bobelio kvietimu, prisimindamas, kad Vlikas savo 1944.II.16 deklaracijoje yra pareiškęs, jog "... palaikys glaudžius ryšius su Lietuvos pasiuntinybėmis ir konsulatais". Dabar tas Vliko pareiškimas yra ypačiai prisimintinas, turint galvoj Lietuvos valstybės įstaigų šiandieninį egzistencijos faktą ir jų valstybingumo reikšmę šalia rūpinimosi išlaikyti tautinę sąmonę.

Gyvenam labai pavojingame pasaulinės konjunktūros laikotarpyje. Įvykiai eina greit. Padėtytys yra tokios, kad, atrodo, viskas yra reliatyvu. Todėl mūsų visų veikla turi būti giliai ir gerai apmąstyta. Svarbu yra išvengti klaidingų padėties įvertinimų bei klaidingų išvadų, vertinant įvykius bei faktus, kad nebūtų padaryti klaidingi žygiai.

Kaip žinot, klausimas yra, ar galima patikrinti Lietuvos pasiuntinybės Washingtono bei Lietuvos diplomatinės tarnybos tolimesnę egzistenciją, kada pasibaigs Lietuvos fondai, iš kurių lig šiol buvo išlaikomos oficialios Lietuvos valstybės įstaigos — pasiuntinybės ir konsulatai, kaip nepriklausomos Lietuvos liudininkai. Jei tai bus

Lietuvių okupavusi Sovietų Sąjunga labai rafinuotai ir sistemingai siekia ne tik pavergtus mūsų tautiečius priversti būti jos tikslų bendrininkais, bet supa ir visą Europą taip, kad ji atsiri būtų nuo JAV ir eity neutralumo — "susuominimo" keliu su detentes ir taikos šūkiu. Mūsų veiklos planuose tai negali būti pamiršta, nes daugelis vyriausybės labai jautriai prisimena Sov. Sąjungos vaidmenį ir mum tepagalbsti tiek, kiek tai jom atrodo, kad nepakenks jų santykiams su Kremlium. Paskiausias pavyzdys — VI. Cesiūno atvejis.

Prel. Jonas Balkūnas, P.A.

PREL. JONAS BALKŪNAS — NAUJAS L.K. SUSIVIENIJIMO DVASIOS VADAS

Lietuvių Katalikų Susivienijimo Direktorių Taryba savo posėdyje, įvykusiame gruodžio 15 d. Wilkes-Barre, Pa., vieningai išrinko prelatą Joną Balkūną savo organizacijos dvasios vadu. Ši vieta Susivienijimo Direktorių taryboje buvo laisva nuo gegužės mėnesio, kai mirė prel. Jonas Baltusevičius-Boll. Dvasios vadus yra pilnateisis direktorių tarybos narys.

Lietuvių parapijos klebonu, prel. Balkūnas globojo ten veikusią Susivienijimo kuopą.

Tame pačiame posėdyje prel. Balkūnas išrinktas ir naujai steigiamo Lietuvių Katalikų Susivienijimo Kultūros Fondo direktoriato nariu.

Prel. J. Balkūnas gyvena St. Petersburg Beach, Floridoje. Ten veikia Susivienijimo kuopa. Nors ir toliakai būdamas nuo didesniųjų lietuvių veiklos centrų, prel. Balkūnas dažnai lankosi ir rytuose ir šiaurėje, todėl jo įvairių "išvykų" metu dalis jo laiko ir dėmesio teks ir Lietuvių Katalikų Susivienijimui.

PABALTIJO REZOLIUCIJA PRIIMTA SENATE

Prieš pat Kalėdas, gruodžio 20-21 naktį, JAV senatoriai, prieš išsiskirstydami atostogų, vieningai priėmė Rezoliuciją Nr. 54. Šią rezoliuciją senatui pristatė lapkričio 28 senatorius Howard Baker. Visiškai panaši rezoliucija (H. Con. Res. 200) JAV Atstovų rūmuose vieningai (390-0) buvo priimta lapkričio 13.

Senate, prieš pat priimant rezoliuciją, už ją stipriai pasisakė senatorius Howard Baker, senatorius Frank Church (senato užsienio reikalų komisijos pirmininkas), senatorius Jacob Javits, senatorius Charles Percy ir senatorius Robert Dole.

Rezoliucijoj pareiškiamas pa-

geidavimas, kad JAV prezidentas pavestų savo delegacijai Madrido konferencijoje iškelti Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvo apsisprendimo teise, prieš tai išvedus Sovietų Sąjungos karines jėgas ir politinį, administracinį bei policinį personalą. Rezoliucija taip pat pageidauja, kad prezidentas rūpintųsi, jog Amerikos informacijos šaltiniai keltų Baltijos valstybių laisvės reikalą.

Tai jau trečia rezoliucija Lietuvos, Latvijos ir Estijos reikalu, priimta JAV Atstovų rūmų ir senato. Pirmoji buvo priimta 1965 birželio mėn. ir 1966 spalio mėn., antroji — 1975 gruodžio mėn. ir 1976 liepos mėn.

Vliko seimas vyko gruodžio 8 ir 9 dienomis Baltimorėje. Iš k. sekretoriatas — M. Prancovicius, V. Bražėnas, toliau J. Andėnas — pirmininko pavaduotojas, Lietuvos atstovas dr. S. Bačkio sveikina Vliko seimą, St. Lašys — pirmininkas, T. Blinštubas — pirmininko pavaduotojas, Nuotr. L. Tamošaitis

(nukelta 2 psl.)

GARSAS

Published Monthly except July and August
LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA
341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207 Tel. 827-1351
Second Class Postage Paid at Brooklyn, N. Y., Post Office

P. O. Box 32 (71-73 S. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18973

Subscription \$2.00 per year Advertising Rates on Application
Raštas (straipsnius ir korespondencijas) redakcija taso savo nuožiūra.
Nespaudintus raštus grąžina tik patiems autoriams prašant.
\$2.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

AMERIKOS LIETUVIŲ
TARYBA INFORMUOJA

Nuosirdžiausi švenčių sveikinimai ir geriausi linkėjimai visiems geros valios lietuviams, kovojantiems dėl tėvų žemės laisvės.

Taikos ir ramybės šventė — Kalėdos — tesustiprina visų mūsų jungtines pastangas siekiant, kad Naujieji 1980-ji metai sušvištų naujais viltimis Lietuvos laisvės fronte.

AMERIKOS LIETUVIŲ
TARYBA

- o -
Alta ir Lietuvių
Bendruomenė

Amerikos Lietuvių Taryba, siekdama, kad visi lietuviškieji sambūriai sklandžiai darbuotųsi Lietuvos reikalui, pasiuntė pirmininko dr. Kazio Sidlauskio pasirašytą JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininkui inž. Vytautui Kutkui, siūlydama, kad Alta ir JAV L. Bendruomenė pasikeistų ryšininiais ir pradėtų metinius pasitarimus dėl veiklos suderinimo.

1800 lietuvių parašų senaiui
Cicero lietuviui pasiuntė JAV senatoriams net 1800 parašų turinčius laiškus prašant, kad jie paremtų jau Atstovų Rūmų priimtą rezoliuciją, senate pasiūlytą kaip Senate Concurrent Resolution 54. Šia rezoliucija reikalaujama, kad Sovietų Sąjunga Baltijos valstybėse nekludytų gyventojams naudotis laisvo apsisprendimo teise, prašoma JAV vyriausybę Madrido konferencijoje iškelti Baltijos kraštų laisvės reikalą.

Vasario 16 radijo valandėse
Amerikos Lietuvių Taryba paruošė juosteles įrašytą programą dalį Vasario 16 d. minėjimams radijo valandėse. Bus atitinkamos juostelės anglų ir lietuvių kalba. Radijo valandėlių vedėjai, kurie norėtų tokias programas gauti, prašomi nedelsiant Altai pranešti, pažymint kokiu kalba medžiaga pageidaujama.

Apie JAV atstovybės
narius Irane

Lietuviai, būdami patyrę daug neteisingos prievartos nuo okupantų, giliai užjaučiame prievartos veiksmus prieš JAV pasiuntinybės narius Irane. Amerikos Lietuvių Taryba yra pasiuntusi prezidentui raštą, kad Alta pritaria jo žygiams tuos užgrobtus amerikiečius išlaisvinti.

Alta gavo padėką iš Baltųjų Rūmų. Rašte prezidento spaudos sekretorius J.L. Powell užsimena, kad būtų gerai, jog Irano valdžios žmonėms būtų

duota suprasti, kad visi Amerikos gyventojai yra vieningi savo pasiryžime išlaisvinti užgrobtus pasiuntinybės personalo narius. Alta, paremdama šį reikalą, skatina lietuvius Irano atstovybei prie Jungt. Tautų ir atstovybei Washingtono rašyti protesto laiškus ir reikalauti, kad užgrobtieji amerikiečiai būtų paleisti.

Perteikti lietuvių pageidavimai
Washingtonui

Chicagoje, Bismark viešbutyje, World Without War Council drauge su kitomis organizacijomis buvo gruodžio 11 d. surengęs Žmogaus teisių konferenciją. Joje apie Madrido konferenciją padarė pranešimą iš Washingtono atvykęs Valstybės departamento Europos reikalų skyriaus pareigūnas M. Mc Clean. Konferencijos dalyviai buvo paprašyti pareikšti savus pasiūlymus JAV vyriausybei ryšium su Madrido konferencija. Šioje Žmogaus teisių konferencijoje Chicagoje Altai atstovavę kun. J. Prunskis paprašė JAV vyriausybę perduoti šiuos lietuvių pageidavimus: vyriausybė turi atsižvelgti į JAV Atstovų Rūmų priimtą ir, tikime, senate priimsimą, rezoliuciją, kuria rekomenduojama Madride iškelti Baltijos valstybių klausimą. Antra, Madride turi būti keliamas ne vien žmogaus teisių, bet ir tautų teisių klausimas. Trečia, JAV delegacijai į Madrido konferenciją turi būti bent vienas narys, kilęs iš Rytų Europos, gerai pažįstas užgrobtų tautų reikalus.

Prezidento padėka Altai

Amerikos Lietuvių Taryba gavo iš Valstybės departamento raštą, pasirašytą visuomeninių reikalų sekretoriaus H. Carter III. Laiške perteikiama prezidento Carterio padėka, kad Alta savo raštu yra užgynusi prezidento politiką žmogaus teisių reikalui; pažymima, kad gautas Altos rašte pareiktas prašymas ginti žmogaus laisvę ir Baltijos kraštų laisvo apsisprendimo teisę. Šia proga Altai atsiūsta ir JAV informacija, pažyminti, kad JAV nepripažins Baltijos kraštų inkorporacijos į Sovietų Sąjungą.

Kas vadovaus JAV delegacijai
Madride?

JAV Užsienio reikalų komiteto pirmininkui kongresmanui C. Zablockiui Altos pirmininkas dr. K. Sidlauskas pasiuntė pranešimą, kad Alta tvirtai remia kongresmano Dantės B. Fascell kandidatūrą vadovauti

JAV delegacijai Madrido konferencijoje. Kongr. D.B. Fascell yra Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo komisijos Washingtono pirmininkas, gerai šiuos reikalus pažįsta ir yra tikrai kvalifikuotas asmuo šiam uždaviniui.

Leidiny "Bėgome nuo
teroro"

Spaustuvėje jau surinktas ir į puslapius sulaužytas kun. J. Prunskio paruoštas leidinys "Bėgome nuo teroro". Jame 39 autoriai liudija, kaip okupantų bolševikų prievarta ir skriaudos Lietuvoje privertė dešimtis tūkstančių lietuvių palikti savo tėvynę ir gelbėtis svetur, pakeičiant didelius pavojus. Knyga turės 288 psl. Leidžia Vytauto Didžiojo Šaulių Rinktinė. Numatoma, kad knyga išeis sausio mėnesį. Techniškuose knygos paruošimo darbuose: perrašinėjimuose ir korektūrų taisymuose talkino Altos raštinės personalas.

Altos vadovybė Vliko seime

Amer. Liet. Tarybos pirm. dr. K. Sidlauskas ir vicepirmininkai T. Blinstrubas ir dr. Vl. Šimaitis gruodžio 8-9 d. dalyvavo Vliko seime Baltimorėje, Md. Dr. K. Sidlauskas pasakė sveikinimo kalbą. Ta proga Altos ir Vliko vadovybės aptarė bendros veiklos, klausimus Lietuvos reikalus.

Hot Springs Altos valdyba

Altos Hot Springs skyriaus susirinkime kitiems metams vieningai perrinkta ta pati valdyba: pirm. Vincas Rastenis, vicepirm. Petras Maldeikis, sekretorė Eleonora Rastėnienė, išdininkas Kostas Plepys. Altos veikla Lietuvos labai nuosirdžios paramos susilaukia S. Smaizienės vedamoje radijo valandėje.

Veiklus įgaliotinis

Altos įgaliotinis Omahoje, Nebr., J. Smailys pasiuntė visiems Senato Užsienio reikalų komiteto nariams laiškus, prašydamas, kad priėmę Baltijos valstybių reikalą rezoliuciją, ją greičiau perduotų priimti senato pilnates posėdžiui. Gavo palankius atsakymus.

Lietuvos žydų klausimu

Laiškašiais parašius palankius vertinimus Altos išleisto leidinio "Lithuania's Jews and the Holocaust", atina daug pareikalavimų atsiųsti šią knygėlę į įvairias JAV ir Kanados vietas. Leidinys gaunamas Alto, 2606 West 63rd Street, Chicago, Illinois 60629, kainuoja 1 dol. Šis leidinys išsiuntinėtis daugeliui redakcijų, bibliotekų, daugeliui žydų aukštųjų mokyklų, o taip pat pirmininkui komisijai, kuri JAV-se vyriausybės sudaryta svarstyti bylas, kaltinamų dalyvavusių naciams naikinant Lietuvos žydus.

Uolus laisvės tarnyboje

Vilius Bražėnas, išvykęs į JAV šiaurės vakarus, buvo užangažuotas 22-ioms paskaitoms ir maždaug tiek pat pasikalbėjimų mokyklose, radijo ir televizijos programose bei turėjo gerą puslapių spaudos interviu, vis išsklaidomas komunistinę priešpaudą, pavojų laisvam pasauliui ir pačiai Amerikai. V. Bražėno pastangas remia amerikiečiai, kartais duodami net per ištais laikraščio puslapį skelbimą apie jo atsilankymą.

Maskvą gąsdina kongreso
rezoliucija

Sovietų agentūra "Moscow World Service", kritikuodama JAV Atstovų Rūmų priimtą rezoliuciją Baltijos valstybių reikalui ir reikšdama nepasitenkinimą, ėmė varžyti melą, būk Baltijos valstybės savą norą įsijungti į Sovietų Sąjungą. Jeigu pabaltiečiai taip norėjo įsijungti ir taip patenkinti esama tvarka, kodėl Sovietų Sąjunga neįsiveda iš Pabaltijo savo įguly, savo policijos ir kodėl neleidžia gyventojams patiems laisvu balsavimu, o ne Maskvos propagandisto lūpomis, pasisakyti.

ALT INFORMACIJA

Dr. Kazys Bobelis, Vliko pirmininkas, kalba Vliko seime, įvykusiame 1979 gruodžio 8-9 Baltimorėje. Nuotr. L. Tamošaitis

HELSINKIS-BELGRADAS-MADRIDAS

Ištraukos iš Vliko pirmininko dr. Kazio Bobello paskaitos, skaitytos IX Amerikos Lietuvių Kongrese, įvykusiame 1979 m. spalio 13-14 d., Hollenden House, Cleveland, Ohio.

Gerbiami suvažiavimo dalyviai, kadangi dr. Sidlauskas savo pranešime labai plačiai palietė ir Helsinkio klausimą, ir daug klausimų pasikartotų mano paskaitoje, todėl aš tik paminėsiu kai kuriuos pagrindinius punktus, kurių dr. Sidlauskas neminėjo. Aš kalbėsiu grynai apie Madrido konferenciją ir Vliko pasirašytą tai konferencijai ir kuo jūs visi, visa Amerikos lietuvių visuomenė, galėtumėte padėti, prisidėti, kad toje konferencijoje galėtumėte stipriau, geriau iškelti pavergtos Lietuvos klausimą.

Jau po antro pasaulinio karo pabaigos Sovietų Sąjunga ir jos alijantai, Varšuvos pakto, bandė tuoj pat kaip nors Europos valstybes paveikti, kad Europoje būtų pasirašyta taikos sutartis, o 1954 metais jie jau konkrečiai pareikalavo Europos valstybes eiti į konferenciją ir svarstyti Europos taikos sutartį. Didžiausias jų spaudimas buvo įgyvendinti, užakcentuoti, užgartuoti dabartinės Europos sienas ir teritorijas. Jiems tai ypačingai buvo svarbu, nes, kaip žinote, Sovietų Sąjunga buvo užėmusi didelius Europos teritorijos plotus. Ir todėl jiems buvo labai svarbu gauti legalinį tų plotų užantspaudavimą. Vakarų valstybės bandė spirti, kad Europos taikos konferencijoje dalyvautų Jungtinės Amerikos Valstybės ir Kanada, bet Sovietų Sąjunga jokiū būdu nesutiko. Ir tik 1970 metais po daugelio derybų pavyko susitarti, kad toje konferencijoje galėtų dalyvauti JAV ir Kanada. Kadangi tos valstybės taip pat buvo NATO Alliance dalys, tai 1972 metais prasidėjo pirmos jau oficialios konferencijos dėl pasirašymo tai Europos Saugumo ir Kooperacijos Konferencijai. Jau 1973 metais Vakarų Europos valstybės ir Amerika su Kanada pramatė Sovietų Sąjungos tikslus. Tų pačių metų Valstybės departamento biuletenyje "Foreign policy outlines" yra pažymėta, kad Sovietų Sąjungos tikslai, siekiant Europos saugumo ir kooperacijos konferencijos, yra kaip tik užakcentuoti de jure teritorijų statusą. Vakarų alijantų tikslai buvo priešingi. Cituoju iš to biuletenio: "Avoid any implication of all the recognition of the territorial status quo in Eastern Europe". Tai buvo 1973 metais, dveji metai prieš Helsinkio aktą. Per tuos du metus buvo bandytos visokios derybos, kad tos teritorijos jokiū būdu nebūtų pripažintos Sovietų Sąjungai. Helsinkio akte teritorijų klausimas labai aiškiai pabrėžtas. Ir kiekvienas tarptautinės teisės žinovas supranta ir aiškina tą klausimą viena interpretacija. Prof. Kazlas, dr. Krivickas ir kiti, mūsų tarptautinės teisės žinovai visi sutinka, kad tik Sovietų Sąjunga interpretuoja, kad Helsinkio aktas kraštus pripažino

Sovietų Sąjungai. Tačiau Amerika ir alijantai skelbia kitaip.

Kitas svarbus punktas yra, dėl ko Vakarų valstybės ir Amerika iš karto nenorėjo su Sovietų Sąjunga eiti į Europos taikos konferenciją. Todėl, kad Europos taikos konferencijoje būtų reikėję nustatyti jau konkrečių Europos valstybių statusą. Bet kuomet pamatė, kad su Sovietų Sąjunga negalima susitarti, tada pradėjo ruošti tas preliminarines konferencijas. Helsinkio "Final Act" yra tikrai preliminarinė konferencija, gal būt, eventualiai vedanti į Europos taikos konferenciją. Vakarų valstybės, pasirašydamos Helsinkio aktą, apsaugos tikslu, visur pabrėžė, kad tai nėra jokia sutartis, o tik "declaration of the principles". Jeigu visos 35-kios valstybės vadovausis tais principais, gerbs tuos principus, įgyvendins tuos principus, tai jie eventualiai galės privesti prie Europos taikos konferencijos. Visos valstybės tą pasirašė ir, aišku, Sovietų Sąjunga pasirašė. Kodėl Sovietų Sąjunga pasirašė, mums yra visai aišku. Jie visus apgaudinėjo, visiems melavo. Jų vienintelis tikslas yra kiekvieną sutartį, kurią tik pasirašo, sulaužyti. Labai gražiai 1965 metais senato "Judiciary Committee" išleido knygą apie Sovietų Sąjungos sutartis, kurioje "Committee chairman" cituoja Lenino žodžius, kad Sovietų Sąjunga pasirašo sutartis tam, kad jas galėtų sulaužyti kaip "pie crust". Tai taip rašo oficialus senato leidinys. Bet šį kartą Sovietų Sąjunga pasirašė sutartį su 35 valstybėmis. Iš tų 35-kių valstybių kai kurios (8) buvo komunistinės, todėl akla Sovietų Sąjungai pritarė. Kitos turėjo viltį, tikėjo, kad gal Sovietų Sąjungoje yra pasikeitimų ir gal būt jie laikysis to, ką pasirašė. Duodami sau laiko sekimui, jie sutarė, kad po dvejų metų bus Belgrado konferencija, kurioje galės patikrinti, ar visi iš dešimties principų, kurie buvo sudėti į tris, taip vadintus, krepšius, tikrai buvo vykdomi taip, kaip pasirašiusių valstybių buvo numatyta. Iš tų

trijų krepšių mums yra labai svarbus pirmasis: "Security in Europe" ir "Territorial integrity of the States". Taip pat ir trečiasis krepšys, kuris garantuoja žmogaus teises, žmogaus laisvą apsisprendimą: religijos, darbo galvosenos, idėjų skleidimo ir važinėjimo (keliaavimo) atžvilgiu. Tos valstybės, kurios su Sovietų Sąjunga pasirašė tą sutartį, jau pamatė, kad Sovietų Sąjunga ir jos satelitai nesilaiko tų principų — juos laužo. Iš čia išplaukia mūsų ir kitų pavergtų tautų žmonių pareiga kelti, skelbti visus tuos lauzimus. Tie, kurie gyvena Amerikoje, Vokietijoje, Prancūzijoje ir kitose valstybėse, kurios yra pasirašiusios tą sutartį, turėtų priminti savo krašto atstovams, vyriausybėms, kad Sovietų Sąjunga negalima pasitikėti, kad ji visas sutartis sulaužo, viską griaua. Tik tuo tikslu Amerikos Lietuvių Taryba, kaip dr. Sidlauskas sakė, 1975 rugpjūčio 21 išleido Helsinkio Akto interpretaciją. Ta interpretacija buvo parašyta tris savaites po (rugpjūčio 21 dieną) Helsinkio akto. Ji gali būti nevisiems priimtina, gali sukelti diskusijas. Bet tai yra faktas, kad Alta yra davusi interpretaciją, kaip įsivaizduojame Helsinkio aktą žiūrint iš Vakarų pasaulio taško, kokie mūsųėjimai turėtų būti ir kad punktus, kurie Helsinkio akte mums yra naudingi, mes galėtume pritaikyti ir išnaudoti savo bylai. Prabėgus keturiems metams po Helsinkio akto, mes pamatėme, kad ne tik Amerikos Lietuvių Taryba, bet ir visos kitos lietuviškos institucijos: ir Vliskas, ir L. Bendruomenė visa savo veikla, visais savo pareiškimais, visais savoėjimais daugiau ar mažiau, bet principiniai remiasi į Helsinkio aktą.

Kaip jau anksčiau minėjau, Belgrado konferencija arba toji Helsinkio "follow-up" konferencija įvyko po dvejų metų. Mes bandėme apsaugoti, kad gal tikrai kas nors yra mažas (smulkiu) raštu įrašyta, ko mes nematėme, kad gal tikrai Lietu-

(nukelta į 3 psl.)

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS
ATSTATYMO KELIU

(atkelta iš 1 psl.)

rėjo galvoj Baltijos valstybes, kada daug valstybių vyrų dėl detentės ir dialogo su Sov. Sąjunga nedrįsta taip pasakyti.

Pavergtieji mūsų tautiečiai tėvynėje su didžiausia rizika leidžia pogrindžio rašinius. Ten yra ir Lietuvos grupė Helsinkio susitarimų vykdymui remti, veikianti nuo 1976.XI.25. Yra ir tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetas, įsikūręs 1978.XI.13. Šiemet rugp. 23 Maskvoj nepaprastai drąsiai pasireiškė 45 pabaltiečiai (jų tarpe lietuvių dauguma). Jie Vakarų korespondentam įteikė raštą, kuriuo kreipiamasi į didžiausias valstybes ir reikalaujama Baltijos valstybėm

laisvės ir nepriklausomybės atstatymo. Baltijos valstybių diplomatiniai atstovai JAV-ėse tai parėmė ir pateikė rašto tekstą Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui.

Tai visa prisimenant, veiktiina taip, kad mūsų tautiečiai krašte jaustų, jog jų kovą už laisvę ir žmogaus teises mes vieningai, energingai ir ryžtingai užsieny remiam ir skelbiam. Vieningumas mūsų veikloje yra esminis jos sėkmės faktorius.

Lietuvos diplomatinė tarnyba visuomet ėjo su visa tauta ir su išeivija. Ji siekė ir sieks, pagal galimybes, kad visi sutartinai dirbtume ir etume Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atstatymo keliu.

Mieli Lietuviai,
Kristaus Gimimo Šventėje dalinamės su visais pavergtos Lietuvos ir laisvojo pasaulio lietuviams mūsų bendros laisvės kovos įsipareigojimu ir nepalioviam užsispjrimu tęsti šį į laimėjimą vedantį darbą.
Dėkojame visiems prie šio darbo prisidėjusiems ir nuosirdžiai kviečiame kiekvieną Lietuvį — Lietuvį įsijungti į mūsų gretas.
Esame giliai įsitikinę, kad 1980 metai atneš dar didesnių laimėjimų mūsų Didžiajam Tikslui — Lietuvos laisvės atsiiekimui.
Vyriausias Lietuvos išlaisvinimo
Komitetas

Gruodžio 24, 1979
Washington, D.C.

HELSINKIS-BELGRADAS-MADRIDAS

(atkelta iš 2 psl.)

va jau parduota, kad tikrai tos sienos jau užstampa ir t.t. Prezidentas Fordas padarė pareiškimą (7.26.1975), kad Helsinkio aktas neturi jokios įtakos į JAV poziciją Pabaltijo valstybių atžvilgiu ir kad JAV ir toliau nepripažįsta Pabaltijo valstybių okupacijos. Tas jo pareiškimas buvo išleistas oficialiu valstybės departamento biuleteniu.

Toliau — emė veikti Amerikos Lietuvių Taryba ir kitos institucijos, prie ko prisidėjo ir dauguma Amerikos lietuvių, ir buvo pravesios dviejų JAV atstovų rūmuose ir senatė rezoliucijos, kurios, irgi užtikrino, kad Helsinkio aktas neturi jokios įtakos, o kaip tik priešingai sutvirtina Amerikos poziciją dėl teritorinės Pabaltijo valstybių okupacijos nelegalumo, sutvirtina Amerikos ilgalaikę politiką dėl Lietuvos, Latvijos, Estijos inkorporacijos nepripažinimo.

Tų visų veiklos davinių išdavoje mums pavyko įtikinti ir paveikti Helsinkio komisijos narius, ypačingai tos komisijos narį senatorių Robert Dole, kuris buvo taip pat ir Amerikos delegacijos į Belgradą narys, kad jie Lietuvos klausimą bent kokioje formoje pristatytų tame Europos tarptautiniame, politiniame forume.

Ir tai buvo padaryta. Gal būt Belgrade nevyko tiek daug, kiek mes visi trokštume, nevyko taip, kaip mes visi norėtume, bet svarbus jau pats faktas, kad Lietuvos, Latvijos, Estijos klausimas buvo paminėtas 35-kių valstybių akivaizdoje, po beveik 37-rių metų okupacijos ir pabrėžta, kad ta okupacija yra neteisėta-nelegali ir JAV jos nepripažįsta. Tai jau buvo didelis lietuviams laimėjimas.

Dabar, praėjus dviem metams, po Belgrado ateina antroji "follow-up" konferencija Madride. Kodėl Madride? Jeigu būtų Belgrade susitarę, nebūtų reikėję Madride. Belgrade nebuvo susitarta: Vakarų valstybės užėmė vieną liniją, o Sovietų Sąjunga su savo satelitais — kita. Ginčijosi nuo spalio mėn. iki kovo 8-tos ir nieko neatstieki. Tik sutarė vėl susirinkti po dviejų metų Madride ir vėl nagrinėti žmogaus laisvo apsisprendimo ir kitus klausimus, nes, jeigu tų klausimų neišspręstų, Europos taikos sutarties nebus.

Kokia dabar yra mūsų pareiga, koks mūsų uždavinys ir kuo mes galime padėti savo kraštui? Kiekvieno lietuvių pareiga, ar jis yra čia, ar jis būtų kitur — per savo institucijas stengtis paveikti savo kraštų vyriausybes, joms pristatant Lietuvos-Pabaltijo klausimą, kad jis būtų iškeltas Madride, remiantis Helsinkio suteikta teise, kad jis būtų paminėtas stipriau klausiant kodėl Lietuvai yra paneigta, neduodama laisvės teisė. Jeigu juodos ir berašės Afrikos valstybės gauna laisvę ir nepriklausomybę, tai tauta, kuri turi 700 metų istoriją, taip pat privalo ją gauti. Ir Lietuva tik tada gaus ją, jeigu mes visi vieningai to sieksime. Jeigu viena institucija eis į dešinę, kita į kairę ir viena žemins kitos darbą kaip nereikšmingą, tai mes nieko neatstieksime. Mes iš čia išvažiuojame turime parnešti mintį į savo kolonijas, kad visi turime dirbti vieningai, kad turime surasti bendrą modus vivendi, kuriuo mes galėtume vadovautis ir kuris mus vestų į galutinę pergalę.

Aš nemanau, kad Madride bus pasiekta didesnių laimėjimų. Aš esu įsitikinęs, kad Madride ir šį kartą Vakarai su Rytis nesusitars ir po dviejų metų gal ir vėl bus dar kita tokia pat konferencija, ir vėl tą patį svarstys. Aš sutinku, ir manau, kad jis visi sutiks, kad karo dėl Pabaltijo valstybių nebus. Tad mūsų jėga, mūsų galybė yra ne kokiame ginkluotame susirėmime (aišku, jei jis

įvyktų, viskas gali diametraliai pasikeisti), bet tarptautiniame forume kelti mūsų tautai, mūsų žmonėms daromą skriaudą, remiantis žmonių teisių, tautų teisių, laisvo apsisprendimo principais, įrašytais Helsinkio akte. Tas laisves visi žmonės pripažįsta, ir tą mes galime kelti, nes tam lengviausia gauti pritarimą. Kad Madride būtų atsiektas stipresnis Lietuvos klausimo iškelimas, Atstovų Rūmams yra pateikta 147 rezoliucija. Vliko įsitikinimu, jei ši rezoliucija bus pravesota Amerikoje, tai Vliko delegacija vyks į Europos valstybes ir, remdamosi užimta Amerikos oficialia pozicija, bandys tą klausimą pristatyti Vakarų Europos valstybėms, kurios dalyvaus Madride konferencijoje, aiškindama, kad ir jos užimtą panašią poziciją ir remtų ar keltų Lietuvos klausimą Madride.

Kadangi Madride konferencija bus Ispanijoje, tai Vlikas padvigubino Eltos leidinį ispanų kalba, kad didesnis ispanų skaicius jį galėtų gauti. Tas pats yra daroma ir su prancūzų kalba leidžiama. Elta. Jau esame užvedę labai artimus santykius su Kanada. Kanada jau irgi išsvystė akcija, kad panašią programą pravesių per savo parlamentą. Ta pati akcija yra vykdoma šiuo metu Prancūzijoje, Anglijoje ir Vokietijoje. Taip pat esame labai artime kontakte su diplomatinė tarnyba. Vlikas ir diplomatinė tarnyba neša Lietuvos teistumo vėliavą. Visus tarptautinius memorandumus kaip anksčiau, taip ir dabar rengsime diplomatinės tarnybos ir Vliko vardu.

Be Madride konferencijos pasirošimo akcijos, esame pradėję dar vieną akciją, kuri buvo spontaniška ryšium su 45-kių pabaltiečių pareiškimu Maskvoje. Vlikas pasiuntė 30-čiai Helsinkio aktą pasirašiusių valstybių vyriausybės pareiškimus, prašydamas jų paramos ir pareiškimo, remiantį tų 45-kių pabaltiečių reikalavimą. Mes nesuimtėme laiškų Sovietų Sąjungai, Čekoslovakijai, Bulgarijai, Vengrijai ir Rytų Vokietijai. Mes tuos laiškus pasiuntėm 27-nioms Vakarų valstybėms ir trims Sovietų satelitinėms valstybėms, bet tokioms, kurios

daugiau linksta į nepriklausomybę nuo Maskvos: Jugoslavijai, Lenkijai ir Rumunijai, prašydami jų pagalbos.

Aš taip pat nemanau, kad būtų tikrai kas blogo, jei, atsiradus galimybei, Lietuvos klausimas Sovietų Sąjungai būtų iškeltas tiesiogiai, tegul jie bando pasauliui aiškintis! Aš manau, kas mes Lietuvos klausimą turėtume kelti visiems ir visur, net ir Sovietų Sąjungai, jei ją galėtume sukompromituoti tarptautiniame forume.

Kuo daugiau mes tą klausimą kelsime, tuo daugiau jis bus gyvas, plėsis ir į mus bus atkreiptas viso pasaulio dėmesys. Mes negalime būti užsidarę akilai ir skelbti mūsų idėjas tik tiems, kurie mums pritaria. Priešingai — mes galime kalbėti su visais, ir net raudonais, išdėstyti savo planus, bet neprarasti savigarbos, tautinių principų ir savo tikslų.

Šiandien jau mums yra žinoma ir Madride konferencijos data. Toji konferencija įvyks 1980 m. lapkričio 11 d. Taip pat jau yra žinoma ir dalis Amerikos delegacijos. Toji Europos Saugumo ir Kooperacijos Komisija, kuriai vadovauja Dante Fascell, yra sudaryta iš 15 žmonių. Jie visi automatiškai yra konferencijos dalyviai delegatai. Šiuo metu yra diskutuojama, kas bus visos delegacijos pirmininku ir kiek JAV prezidentas ir sekretorius Vance paskirs žmonių į tą delegaciją.

Pirmoji-finalinė Amerikos delegacijos ir kitų Europos Saugumo Konferencijoj dalyvaujančių valstybių konferencija įvyks Hamburge vasario 8 d. Kitas ir paskutinis pasitarimas įvyks rugsėjo mėn. pirmą savaitę. Tačiau ten bus tik vyresnieji delegacijų vadovai ir tarsi dėl pagrindinės dienotvarkės pačioje Madride konferencijoje.

Jei mes savo klausimą pristatysime tinkamai, tai visai kita bus mūsų pozicija. Nors jis būtų tikslai įtrauktas į dienotvarkę ir po diskusijų atmetas, bet jau vien tos diskusijos mums duos pretekstą tą klausimą ateityje kelti toliau. Vlikas yra numatęs sudaryti atstovybę Europoje, kuri vadovaus, koordinuotų tą visą veiklą tenai. Dr. Krivickas, Vliko žmogaus teisių komisijos pirmininkas, labai

stipriai ta kryptimi dirba. Jis jau turi kontaktus su Europos žmonėmis, ir, kai paaiškės visos detalės, Vliko valdybai praneš.

Noriu bent trumpai painformuoti, kad 1976 m. Vliko sesijoje buvo padarytas nutarimas, įpareigojantis Vliko valdybą įsteigti lietuvių žmogaus teisių komisiją. 1977 metų pavasary Vlikas New Yorke sušaukė atstovų konferenciją, kurioje dalyvavo PLB, Altos, Balfo, Kanados bei Amerikos L. Bendruomenės atstovai. Vėliau buvo paskieisti atstovai ir iš kitų institucijų. Tada buvo įsteigta lietuvių žmogaus teisių komisija. Vlikas pakvietė dr. Krivicką vadovauti šiai komisijai, kuris ir

dabar sutiko ir toliau tai komisijai vadovauti. Susidarius naujai Vliko valdybai, jis yra ex officio narys Vliko valdyboje. Dabar šiai komisijai yra paskirtas specialus biudžetas. Tai maždaug tokia yra Vliko pozicija, tokia veikla dėl Madride konferencijos.

Prieš baigdamas, aš noriu jums padaryti vieną staigmeną. Aš apie tai daug galvojau, tuojau nemažai davinių, bet vis trūko galutinių faktų, o vakar labai nudžiugau, kai viena delegatė, Julia Mack iš Worcester, Mass., man įteikė seną lietuvišką laikraštį "Tautos Rytas", kuris yra išleistas prieš 62 metus, 1917 m. sausio mėn. Jame yra straipsnis "Amerikos Lietu-

vių Tarybos atsisaukimas į Amerikos lietuvių", kuriame parašyta, kad Amerikos Lietuvių Taryba yra įsteigta 1915 m. tęsti Lietuvos laisvinimo darbą. Tuo laiku jie pradėjo kovoti dėl autonomijos Lietuvai. Bet jau 1917 m. jie prašo pakeisti žodį "autonomija" į "nepriklausomybę". Jie rinko parašus peticijai ir 1917 m. jau turėjo 120.000 parašų. Vėliau surinko virš milijono parašų, kurių įteikė Amerika pripažinti Lietuvą de jure nepriklausoma valstybe. Taigi Alta neprisidėjo 1940 m., tais metais ji tik atgimė. Atgimti ją iššaukė nauji uždaviniai, nauji tikslai, nes Lietuva vėl tapo pavergta. Ir taip kovosime visi ir toliau tol, kol Lietuva vėl bus laisva.

BALFAS SVEIKINA IR DĖKOJA

Šv. Kalėdų ir Naujų Metų progą sveikinam visus Balfo darbuotojus ir rėmėjus.

Sveikinam brolius ir seses pavergtoji tėvynė, su ryžtu kovojančius už žmogaus teises bei sąžinės laisvę, ir visus lietuvius laisvajame pasaulyje.

Kristaus gimimo šventės palaima telydi visus 1980-aisiais metais, ir broliška tarpusavio meilė težių visų pasaulio lietuvių širdyse.

-o-

Praėjusiais 1979 metais šventėm Balfo 35-erių metų gyvavimo sukaktį. Su džiaugsmu galim pasigėrėti skyrių gražiu atsiliepmu į centro paskatintą rengti minėjimus. Daugumas Balfo skyrių ruošė akademijas, koncertus, iškilmingus pobūvius ar susirinkimus. Minėjimų metu buvo pagerbti Balfo veikloje pasižymėję veikėjai ir rėmėjai, jiems įteikiant Balfo garbės ženklukus.

Garbės ženklukai, kuriuos centras išleido pereinimo seimo metu, susilaukė didelio pasisekimo ir skyrių yra labai pageidaujami. Skyriams jie yra pasiunčiami pagal pageidavimą. Ženkliukai nėra pardavinėjami; jie yra skirti įteikti Balfui nusipelnusiems asmenims, kaip garbės ženklai.

Praėjusieji metai Balfui buvo išskirtinai sėkmingi, išrūpinant leidimą atvykti iš Lietuvos į JAV ir čia apsigyventi dviem šeimom — Juodvalkių ir Vaičekauskų, kurių kiekviena susideda iš 4

asmenų. Tai pirmas toks atvejas mūsų išeivijos pokario istorijoje. Vėliau, rudenį, Balfo rūpesčiu ir pastangomis į Ameriką atvyko dar 3 pabėgėliai iš Lietuvos — Rimgaudas Kasulis ir Eduardas ir Marija Grubliauskai. Visiems atvykusiesiems buvo suteikta Balfo globa ir naujakuriam reikalinga pagalba.

1979 metų laikotarpis buvo teikiama šalpa ir kituose kraštuose gyvenantiems lietuviams. Pasiūstas žymiai didesnis šalpos siuntinių skaičius negu bet kuriais ankstesniais metais.

Lapkričio mėnesį įvykęs direktorių suvažiavimas Los Angeles, Calif., kartu sujungtas su iškilmingu Balfo ir skyriaus 35 m. veiklos sukakties minėjimu, praėjo su gražiausiu pasisekimu. Tai buvo pirmas suvažiavimas Balfo istorijoje vakariniame Amerikos pakraštyje. Jis susilaukė daug prielankaus dėmesio iš lietuvių visuomenės.

Dėkojam visiem direktoriam, skyrių pirmininkam, valdybom, nariams, talkininkams ir rėmėjams už jų įnašą į sėkmingą Balfo veiklą. Jų darbštumo ir pasiaukojimo dėka daugybė lietuvių pajuto broliškos meilės šilumą savo sunkesnėse gyvenimo valandose. Dėkojam už malonų bendradarbiavimą ir rūpestingumą einant pareigas. Visų pastangos ir darbas užtikrina organizacijos gyvastingumą ir Balfo veiklos tęstinumą.

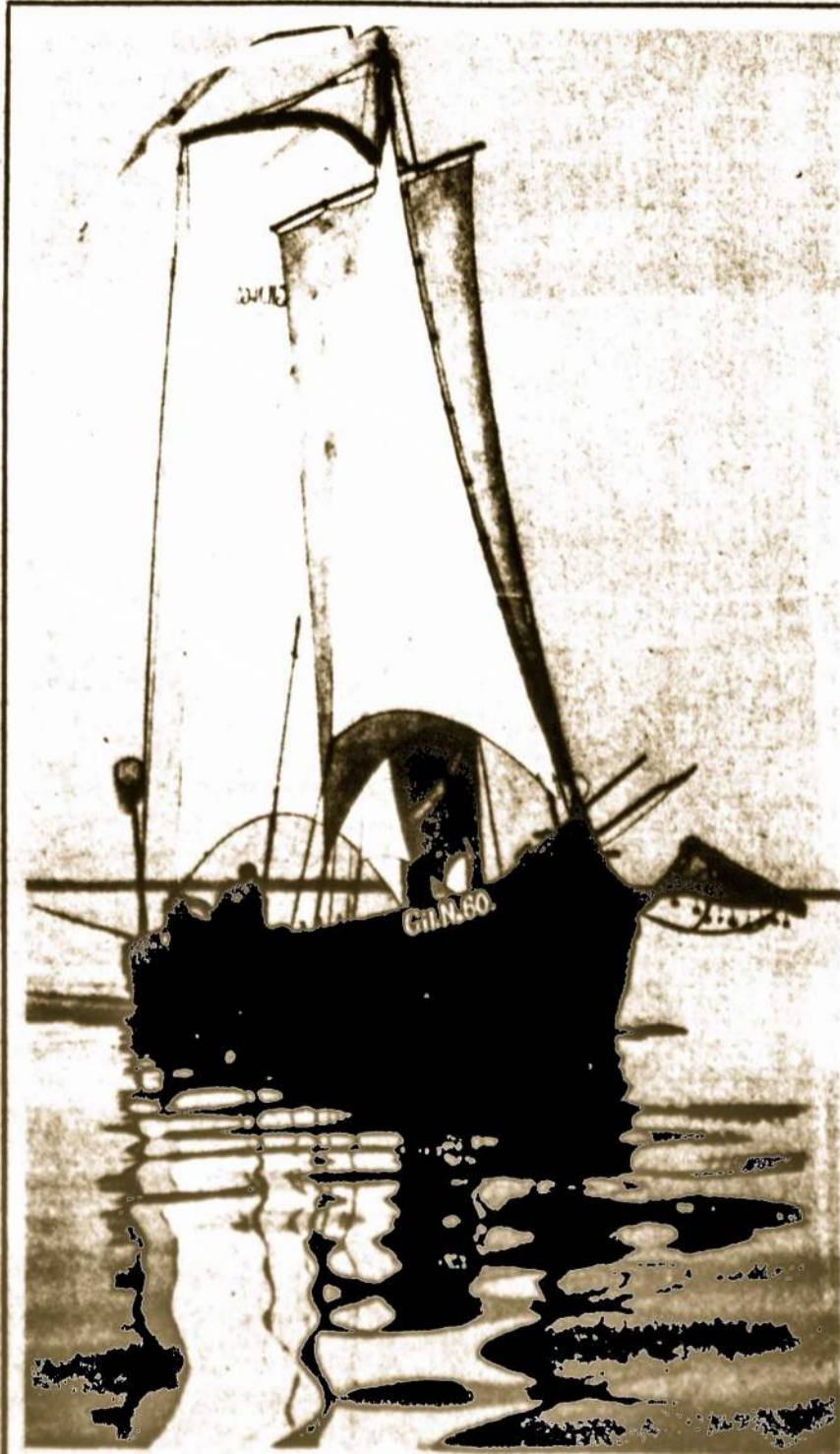
Balfo Centro Valdyba

LIETUVIAI PASAULYJE

— Pasaulio Lietuvių Bendruomenės šeimą sudaro ir su PLB valdyba artimus ryšius palaiko šie laisvojo pasaulio kraštai, kuriuose sėkmingai veikia Bendruomenės ar kitais vardais žinomos bendrinės lietuvių organizacijos: Argentina, Australija, Belgija, Brazilija, Didžioji Britanija, Italija, JAV, Kanada, Kolumbija, Naujoji Zelandija, Prancūzija, Sveicarija, Urugvajus, Venecuela ir Vakarų Vokietija. Kituose kraštuose gyvena paskiri lietuvių, su kuriais palaikomi asmeniškai ryšiai ir tariamasi dėl Bendruomenės atkūrimo arba įsteigimo. Tokie kraštai yra: Austrija, Danija, Ispanija, Olandija, Švedija.

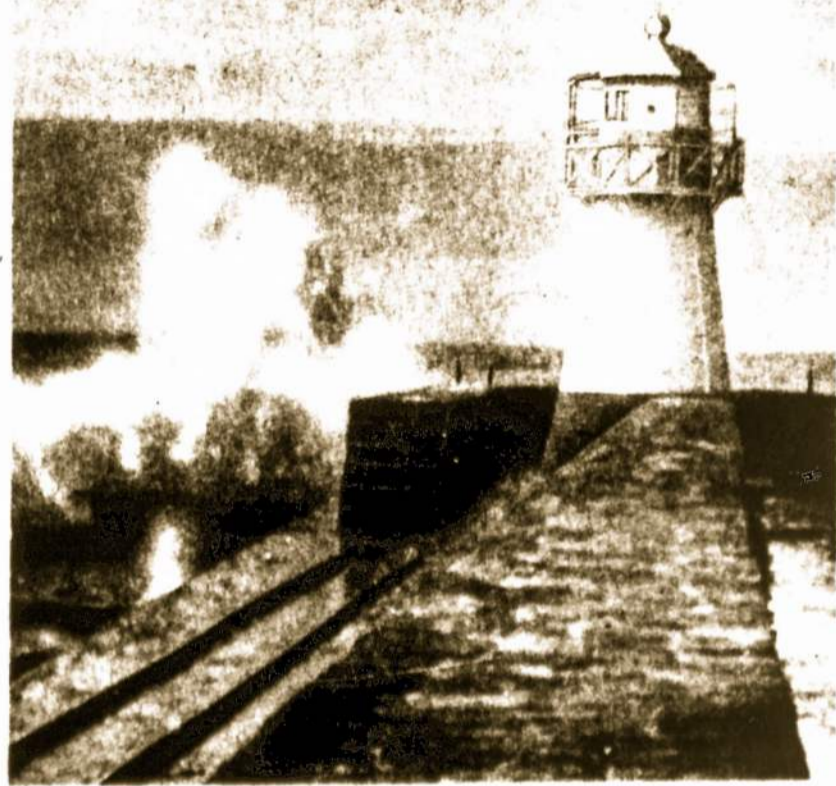
— Prof. Juozas Žilėvičius, Lietuvių Muzikologijos Archyvo įsteigėjas, rugpjūtio mėn. išvyko iš Chicago ir apsigyveno pas dukrą prie Baltimorės. Jo adresas: Prof. J. Žilėvičius, 619 Stone Barne Rd., Towson, MD 21204.

Oskaro L. Milašiaus kūrinių leidėjas Paryžiuje, André Silvaire, ruošia dar vieną naują Milašiaus kūrinių tomą, kuris papildys leidinius DESOEUVRES COMPLETEES. Tame tome bus politiniai O. Milašiaus rašiniai, jų tarpe ir DEUX MESSIANISMES POLITIQUES. Dr. S.A. Bačkis pasiuntė A. Silvaire kelėta dalykų, kurių jis buvo prašęs. Dalį prašytų dalykų parūpino Br. Kviklys ir juos atsiuntė dr. S.A. Bačkiai.

Žvejų laivas išplaukia žvejoti

KLAIPĖDA IR KLAIPĖDOS KRAŠTĄ PRISIMENANT

Šiaurės molo įvyturys Klaipėdoje

Sausio 15 visada prisimename Klaipėdą ir jos kraštą, nes tą dieną 1923 metais sukilėliai užėmė miestą ir visą kraštą ir paskelbė, kad prisijungia prie Lietuvos.

Po pirmojo pasaulinio karo Versalio sutartimi Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos ir pavesas valdyti prancūzams. Lietuvai jo neatidavė, nors ir buvo prašyta. Į kraštą kėsinosi ir Lenkija, kuri Prancūzijoje turėjo daug draugų.

Taip Klaipėdos krašto lietuviai emė ir sukilo. Jiem talkino savanoriai iš Lietuvos. Tų savanorių tarpe buvo nemaža ir Amerikos lietuvių — Stepas Darius, Kostas Jurgėla, Julius Jurgėla, Ivaškevičius ir kiti.

Klaipėda po 700 metų vergijos grįžo Lietuvai. Kraštą 13 amžiuje užkariavo vokiečių ordinas — kryžiuočiai. Pirmą jį užkariavo lietuviškas sritis Prūsijoje, paskui — Klaipėdos kraštą. Vytautas Didysis 1310 sumušė kryžiuočių galybę, bet nei

Prūsijos, nei Klaipėdos krašto neprijungė prie Lietuvos. 1422 metais buvo padaryta Melno taika, ir visa Prūsija, Klaipėdos kraštas buvo paliktas valdyti kryžiuočiams. Šimtmečiams nusistovėjo siena tarp kryžiuočių ir Lietuvos. Ta pati siena buvo ir caristinės okupacijos metu. Per ją knygnešiai nešė knygas į Lietuvą.

Taip buvo 1923 atvaduota tik viena dalis lietuviškų žemių.

Darius ir Girėnas — skulptoriaus B. Pundziaus kūrinys, skirtas lakūnų paminklui Lietuvoje.

KAIP STEPUI DARIUI KILO MINTIS PERSKRISTI ATLANTĄ?

Stepas Darius jau buvo baigęs aukštesniąją mokyklą Chicagoje, kai kilo pirmasis pasaulinis karas. Savanorių stojo į Amerikos kariuomenę.

Amerikos kariuomenės daliniai buvo parengiami ir siunčiami į Prancūziją, kur vyko dideli mūšiai. Kariuomenė išplaukdavo iš New Yorko.

Atvykęs su savo artilerijos daliniu į New Yorką ir laukdamas laivo, Darius pirmą kartą pamatė lėktuvą. Tai buvo karškas lėktuvas, skraidęs prie jų kareivinių. Tada jam kilo noras — vieną kartą į idaryti lakūnu.

Ir tas išsipildė ne greitai. Pirmą jis kario Prancūzijoje, buvo net sužeistas. Po karo vėl grįžo į Chicago ir čia su dideliu entuziazmu organizavo Lietuvai pagalbą. Norėjo sutelkti lietuvius karius, kurie dalyvavo kare, sudaryti dalinį ir nuvykti į Lietuvą. Buvo suburtas daug tokių karių, bet į Lietuvą keliauti nebuvo taip lengva. Išvyko tik Darius su keleta draugu.

Lietuvoje jis įstojo į Karo Mokyklą ir ją baigė leitenantu. Jau būdamas karininku, pateko į aviaciją, į lakūnų mokyklą. 1921 birželio 10 jis su kitu lakūnu pakilo lėktuvu. Taip pirmą kartą jis buvo ore. Vienas pats lėktuvu skrido 1922 spalio 12. Taip pasidarė Lietuvos kariuomenės karo lakūnu.

Pasiprašęs atostogų iš kariuomenės, jis dalyvavo Klaipėdos atvadavime. Nuvyko į Klaipėdos kraštą, buvo net sukilėlių štabo narys, aktyviai dalyvavo visuose žygiuose. Paskui vėl grįžo į savo aviacijos bazę.

1927 metų pradžioje paprašė, kad leistų metam atostogų. Nori aplankyti savo motiną, brolius, seseris. Jie visi gyvena Amerikoje. Tokį leidimą jis gavo ir 1927 gegužės 4 išvyko iš Kauno traukiniu. Palydėjo draugai karininkai lakūnai. Klausė jo, kada grįži. Ir jis atsakė, kad parsikris lėktuvu.

Tačiau tuo niekas netikėjo, net geriausi Lietuvos lakūnai, nes aviacijai tolimi skridimai buvo dar neįveikiami.

buvo New Yorke. Visiem parodė, koks jis geras navigatorius ir lakūnas.

Vėl jis buvo New Yorke, kur pirmą kartą pamatė lėktuvą ir panorą būti lakūnu. Dabar jis ėmė rengtis savo skrydžiui per Atlantą.

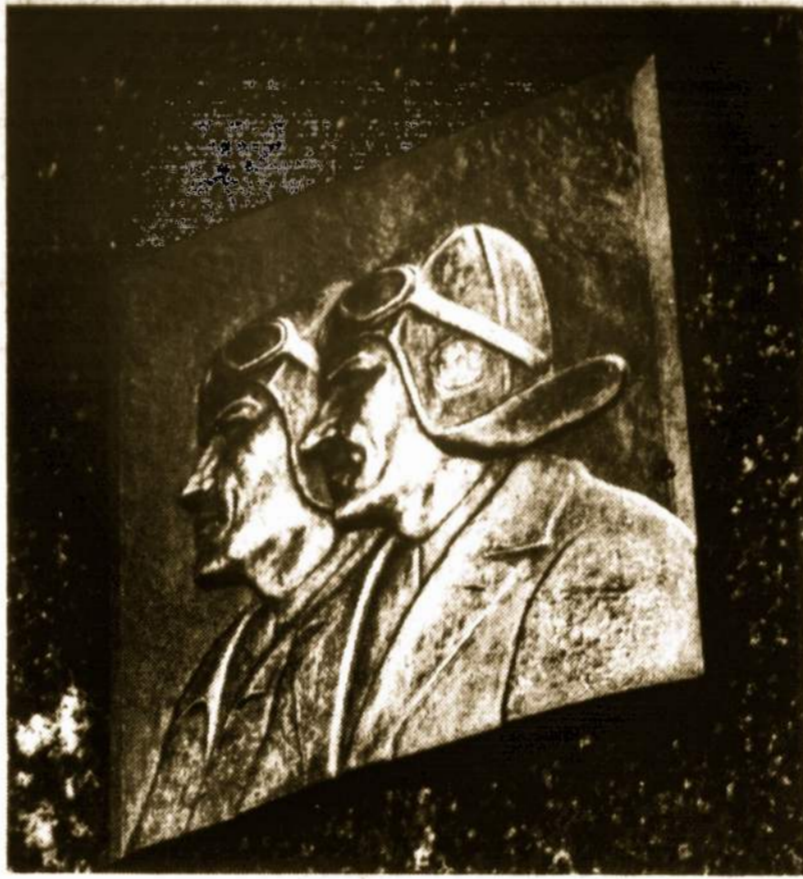
Savo namišiam Darius ne kartą sakė: Jau dvi pareigas atlikau Tėvynei, padėjau iškovoti jai nepriklausomybę ir atvaduoti Klaipėdą. Dar dvi manęs laukia. Tėvynės garbei reikia perskristi Atlantą, suartinti Tėvynę su Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis; reikia dar ir Vilnių atvaduoti.

1933 liepos 15 jis su lakūnu

Girėnu pakilo iš New Yorko, iš Floyd Bennet Field aerodromo. Nugalėję Atlantą, liepos 17 žuvo prie Soldino, Vokietijoje. Jų drąsus žygis sujaukino visą pasaulį — su tokiu nedideliu lėktuvu atliko tokią didelę kelionę.

Lakūnų kūnai lėktuvu buvo nuskraidinti į Kauną ir ten su didelėmis iškilmėmis palaidoti Kauno kapinėse. Panaikinus tas kapines, jų mauzoliejus įrengtas Petrašiūnų kapinėse.

Jiedu tikrai sujungė Jungtines Amerikos Valstybes su jauna Lietuva, nes jos garbei atidavė savo gyvenimą. (p.j.)

Darius ir Girėnas — reljefas iš lakūno paminklo Brooklyne.

SOL. ANTANAS SODEIKA

Šiais metais sausio 23 sueina 90 metų, kaip gimė solistas Antanas Sodeika, kuris ilgai gyveno Amerikoje, čia išsilavino kaip solistas, vargonininkavo įvairiose lietuvių parapijose, daugiausia Pensylvanijoje.

Gimė jis Jurbarke, prie Nemuno. Buvo 5 broliai ir 2 seserys. Visi muzikaliai. Į Ameriką atvyko 1907, gyveno Philadelphiaje, dirbo fabrike ir mokėsi pas vargonininką Hodelį. Muzikos mokėsi pas įvairius privačius asmenis, Pottsville, Pa., muzikos mokykloje, baigė Miko Petrausko vadovaujamą konservatoriją Bostone.

Kaip solistas pasirodė Amerikoje 1909, dainavo M. Petrausko operoje "Birutė".

Į Lietuvą grįžo 1920 ir gruodžio 31 jau dainavo pirmame Lietuvos operos spektaklyje —

Traviatoje, dainavo Žermono partiją.

Lietuvos operoje dainavo 30 metų, sukūrė per 50 įvairių vaidmenų. Dainavo iki 1950 metų. Kurį laiką buvo operos direktoriumi. Nuo 1945 metų dainavimą dėstė konservatorijoje.

Mirė jis 1979 rugsėjo 12, sulaukęs 89 metų.

Turėjo gražų lyrinio baritono balsą, didelius vaidybinius gabumus. Sodeika buvo visada žiūrovų nuosirdžiai sutinkamas ir mylimas.

— Europos lietuvių studijų savaitė 1980 metais įvyks rugpiučio 9-16 Austrijoje, Innsbrucke. Savaitę moderuos dr. V. Natkevičius ir dr. J. Norkaitis. Organizacinę komisiją sudaro I. Joerg-Naudziūnaitė, dr. A. Kušlys ir A. Grininė.

Solistas Antanas Sodeika savo bute Vilniuje, kai šventė savo gyvenimo 80 metų sukaktį. Tai buvo 1970 metais.

L.K. Susiv. Direktorijų Taryba Ir Konstitucinės Komisijos

Direktojų Taryba

Dvasios Vadas: Msgr. Jonas Balkūnas, P.A., 556 - 68th Avenue, St. Petersburg Beach, Fla. 33706. Tel. 813 367-2523 (367-2408).

Prezidentas: adv. Thomas E. Mack, 11 West Union St., Wilkes-Barre, Pa. 18702. Tel. Office — 1-717-822-1145; Home — 1-717-472-3880.

Viceprezidentas: Juozas B. Laučka, 9610 Singleton Dr., Bethesda, Md. 20034. Tel. 1-301-530-5631.

Sekretorius: Pranas J. Katilius, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508. Tel. Office — 1-717-823-8876; Home — 1-717-342-3619.

Izdininkė: Leokadija Donarovich, 37 Eldon Ave., Landsdowne, Pa. 19050. Tel. 1-215-626-2409.

Izdo Globėjai: Dr. Vladas Šimaitis, 2951 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-436-7878.

Vito A. Yucius, 52 Shady Dr., W. Pittsburgh, Pa. 15228. Tel. 1-412-563-2754.

Dr. Kvotėjas: Dr. Albert J. Valibus, 136 E. Beinet St., Kingston, Pa. 18704. Tel. 1-717-288-1212.

Direktorai: Bronius Bobelis, 212 Elderts Lane, Woodhaven, N.Y. 11421. Tel. 1-212-647-6637.

Albina Poškienė, 6606 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-434-2374.

Saulius Kuprys, 1806 So. 49th Ct., Cicero, Ill. 60650.

Konstitucinės Komisijos

Labdarybės komisija: Patricia Mack, Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; Joan Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Spaudos-Informacijos: Stasys Garliauskas, 1949 Hubbard, Detroit, Mich. 48209; Jurgis Sadauckas, 119 S. Rebecca, Scranton, Pa. 18504; Alena Miškinytė, 62 Wilfred, Pittston, Pa. 18640.

Statutų komisija: Pranciška Katilienė, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508; St. Lukoševičius, 1935 W. 7th St., Brooklyn, N.Y. 11223; Michael Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Teismo komisija: Juozas Giedraitis, 10 Barry Dr., E. Northport, N.Y. 11721; Dr. Petras J. Jokubka, 3528 So. Archer, Chicago, Ill. 60609; Marijona Kozerskienė, 35 Hilldale Ave., Wilkes-Barre, Pa. 18705.

Jaunimo komisija: Thomas E. Mack, Jr., Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; David Donar, 37 Elton Ave., Landsdowne, Pa. 19050; Romas Mancevičius, 77 Douglas Str., Hartford, Conn. 06106.

PUOLA LIETUVOS R.K. BAŽNYČIOS VEIKLA

„Lietuvos katalikų bažnyčia... ieško vis efektyvesnių priemonių bei metodų prisidėti prie pasikeitusių socialinių sąlygų, stiprinti savo įtaką tikinčiųjų žmonių masei“, rašo filosofijos mokslų kandidatas S. Kraujelis Komunisto (1979, Nr. 4) žurnale. „Religinės organizacijos vis didesnę dėmesį pradėjo skirti mažai arba visai su religija nesusijusioms, bet tarybinėje visuomenėje labai aktualioms problemoms, kaip... socialinės pažangos, taikos išsaugojimo, dorovinio tobulėjimo, liaudies kultūros, nacionalinių santykių ir kt... Teologai, kultūrai tarnaujantys pavaizduoti katalikų religiją ir bažnyčią kaip lemiamą lietuvių nacionalinės kultūros, tautinių tradicijų, aukštos dorovės saugotoją ir puoselėtoją ir tokiu būdu susieti religines pažintis su pažangiais visuomeniniais idealais.“

„Ši dvasininkų veikla“, pabrėžia Kraujelis, „beveik visuomet įgauna ryškų nacionalistinį ir antitarybinį pobūdį. Lietuvos katalikų bažnyčios dvasininkams šioje srityje aktyviai talkininkauja lietuvių emigracijos buržuazinių nacionalistų ir kleikalų grupuotės. Po religijos skraiste jos plačiai varo antikomunistinių jėgų vairuojamą antitarybinę propagandą, stengdamosi iš vidaus pakirsti Tarybų Lietuvos darbo žmonių pasitikėjimą TSKP politika, ypač nacionalinių santykių sferoje, ir tuo pačiu apsunskinti lietuvių tautos žengimą kartu su daugianacio-

naline tarybine liaudimi į komunistizmą“.

Kraujeliui ypač nepatinka Vatikano radijas, kurįs „teikia paslaugas lietuvių emigrantinei reikacijai vykdant šį nešvarų imperikalizmo strategų darbą prieš tarybinę liaudį... šmeiždamas ir iškraipydamas Tarybų Lietuvos... tikrovę, siekia sukelti tikinčiųjų nepasitenkinimą tarybine santvarka ir religiniu pagrindu sukelti prieš ją politinę opoziciją“.

(Elta)

— Ateitininkų federacijos naują valdybą sudaro: vadas Juozas B. Laučka, gen. sek. Linas Kojelis, izd. Milda Čizionienė, protokolų sek. Jonas Vaitkus, narys Antanas Vaičiulaitis, moksleivių sąjungos referentas Pranas Baltakis, dvasios vadas kun. prof. Stasys Yla, studentų sąjungos referentas Gvidas Vaitkus.

— Lietuvių Kunigų Vienybės valdybą Brazilijoje sudaro pirm. kun. Pr. Gavėnas, SDB, sek. kun. V. Pupinis, SJ, izd. prel. Pijus Ragažinskas. Brazilijos Lietuvių Kunigų Vienybės valdyba yra taip pat ir Pietų Amerikos Lietuvių Kunigų Vienybės valdyba.

— Solistas Algirdas Brazis yra dainavęs Chicago Lietuvos operos visose operose, išskyrus vieną. Mat, V.K. Banaitis operoj „Jorātė ir Kastytis“ nebuvo baritono partijos.

SVARBUS PRIMINIMAS

Visiems nariams reikia mokesčius mokėti iš anksto. Mūsų Susiv. taisyklės nustato, kad nariui atsilikus su mokesčiais už tris (3) mėnesius jis yra suspendavimo padėty, gi atsilikęs už šešis (6) mėnesius — pervedamas į pratęsto termino apdraudą — Extended Term Insurance. Deja, daugelis narių su duoklių mokėjimu laukia iki metų pabaigos, kas būna priežastimi nesusipratimų ir nemalonumų patiems nariams, jų pašalpgaviams ir centrui.

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė Izabelė Sinkevičiūtė

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauni dovana draugėms amerikietėms. Kaina 8 doleriai

Užsakymus siųsti: "Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

GARSAS • Lithuanian U.S. Alliance of America

English Section

THE FOURTH LITHUANIAN WORLD YOUTH CONGRESS: FOOD FOR THOUGHT

(Part 2)

By Linas Kojelis

After the first part of the Third Lithuanian World Youth Congress, the delegates boarded a ferry and sailed throughout the night from Buenos Aires, Argentina to Montevideo, Uruguay across the Plata River for the next part of the Congress. This pattern of travel was repeated during the fourth Congress as the participants traveled by ferry from Dover, England, across the English Channel to Ostend, Belgium, during the night of July 18-19. Upon arrival in Belgium, the exhausted delegates boarded busses for the long trip to Altenberg, Germany. Other participants boarded other busses and took of in various directions for tours of Europe.

Altenberg

The heart of the Fourth Congress, the congressional sessions, took place at a German Catholic youth complex in the tiny town of Altenberg. The complex joins the ancient Altenberg Cathedral, an impressive, if simple, monument to gothic architecture. The facilities served the purpose of the congress perfectly: the surroundings were charming, and the food excellent. It was left to the delegates to make the best of the environment by working hard and learning together through debate and discussion.

The program

The program was constructed by Vincas Bartusevičius of Germany. It was broken up into three parts: political issues, Lithuanian community issues and cultural issues. To get the ball rolling, each section began with an intense submersion of the delegates into ideas and opinions on the topic areas, presented by various speakers in long morning lecture and symposium sessions. Speakers and topics on political issues included: Dr. Kajetonas Čeginskas (Germany): "The foundations of Lithuanian political consciousness", Stasys Lozoraitis (Italy): "Expressions of Lithuanian political consciousness in the diaspora", Linas Kojelis (Washington, D.C.): "Contacts between young Lithuanians in Lithuania and the diaspora", Viktoras Nakas (Washington, D.C.): "The participation of young Lithuanians in political affairs", and Jonas Mockūnas (Australia): "The world human rights movement and Lithuanian participation in it".

Speakers and topics on community issues included: Rasa Lukoševičius (Canada): "The elements of community and their interrelationships", Dr. Algis Norvilas (Chicago): "Bilingualism: A curse or a blessing?" Mārytė Bardzīas (Argentina): "Intermarriage and the Lithuanian community", Dr. Gerardas Bauras (Germany): "Friendship among young Lithuanians: Family, community and alternative life styles", Vio-

leta Abarius (Detroit): "Problems of the middle generation".

Speakers and topics on cultural issues included: Tomas Venclova (Los Angeles): "Is it possible to create Lithuanian culture outside of Lithuania?" Marija Stankus-Saulaitis (Germany): "Language and the creation of Lithuanian culture", Aleksandras Valavičius (Brazil): "The task of culture in relations among Lithuanian communities throughout the world".

After each set of lectures and symposiums on each subject, the delegates were divided into several discussion groups to analyze the ideas presented by the speakers, and to discuss other common problems of young Lithuanians. While there were too many groups to mention them all, some of the groups discussed topics such as: Lithuania in the future, the development of political consciousness, Lithuanian youth organizations, the family and the community, cultural ties with Lithuania, and the concept and function of creativity.

Resolutions

It was the purpose of each discussion group, of which there was a total of thirty, to analyze, discuss and debate various concepts of each problem, and, if possible, to conceptualize one, two, or more "beliefs" or "truths" which they felt were applicable to young Lithuanians everywhere. As was mentioned in previous articles, these resolutions were supposed to differ from those of previous congresses in that they were supposed to be synthesized into a cohesive document expressing the beliefs, goals and desires of young Lithuanians rather than mapping out a strategy or listing plans for the World Lithuanian Youth Association.

The resolutions from each of the discussion sections were then handed over to a special resolutions committee whose function was to edit each group's resolutions and arrange the resolutions into one document. This process was awkward, and not always successful. Both the strengths and weaknesses of this process can be seen in the following excerpt from the first section of the final resolutions, entitled, "What we believe":

Every nation has the right to self-determination. Every nation has the right to nurture its culture, language, create its own history. The members of every nation have the right to act freely according to their beliefs. Every nation has the right to receive and disseminate information freely.

Human and national rights are inseparable concepts. These rights can not be subservient

The Catholic Alliance has the foundation. BUILD UPON THIS STRONG FOUNDATION and create a large Lithuanian organization. There is impressive and outstanding talent with present day youth. This is the opportunity for the youth to help manage affairs of the Lithuanian Catholic Alliance.

For additional information contact the Lodge Secretary in your community or write to: Lithuanian Alliance of America, P. O. Box 32, 71-73 So. Washington Street, Wilkes-Barre, Pa.

to the goal of world peace. As long as human and national rights are denied, as long as there are political prisoners, there will be no world peace. The forcibly imposed

(Continued on Page 6)

THE MADRID MEETING — A PRELIMINARY FACTSHEET

The Helsinki Commission has recently issued a preliminary factsheet on the 1980 Madrid meeting of the Conference on Security and Cooperation in Europe. The factsheet provides basic information on the expected procedures for the meeting and on US policy goals.

Background

The Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE), known as the Helsinki agreement, contains a provision which calls for follow-up meetings of the 35 signatory countries, designed to continue the process initiated by the first CSCE gathering in Helsinki in 1973. The purpose of these meetings is to conduct, in the words of the Final Act, "a thorough exchange of views both on the implementation of the provisions of the Final Act... as well as... on the deepening of... mutual relations, the improvement of security and the development of cooperation in Europe..."

The first CSCE review meeting was held in Belgrade, Yugoslavia, from October 4, 1977 to March 8, 1978. While a genuine dialogue was never achieved at Belgrade, nor were any new proposals adopted, the meeting was successful in establishing the principle that human rights has a legitimate place on the East-West diplomatic agenda. The setting, at Belgrade, of the time and place of the next similar meeting ensured that the pressure to implement the Helsinki agreement would be maintained.

Time and place

The preparatory meeting, which decides the agenda, duration, and structure of the main review meeting, begins on Tuesday, September 9, 1980 in the Palace of Congresses in Madrid. The main meeting is scheduled to open on Tuesday, November 11, 1980.

Agenda, Duration and Structure

Judging from the experience at Belgrade, it is likely that the meeting will be divided into two phases: the first for a line-by-line review of implementation, and the second for the consideration of new proposals. Regarding the duration

Delegation of young Lithuanians from USA at the USA embassy in London, England, during the Fourth Lithuanian Youth Congress.

of the meeting, the United States believes that the procedures employed at the Belgrade meeting (the so-called Yellow Book), which provided that the meeting not adjourn until a concluding document and the time and place of the next review meeting had been agreed upon, should be adopted for use at Madrid.

The United States also supports the use of committees as well as a plenary body at the Madrid meeting to ensure that all areas of the Final Act are discussed fully. As at all CSCE functions, the rule of consensus (all 35 countries must be in agreement) will apply to all aspects of both the preparatory and main Madrid meetings.

United States Delegation

The composition of the United States delegation has not yet been determined. It is likely that representatives from the Departments of State, Commerce and Defense, as well as from the Commission on Security and Cooperation in Europe and other federal agencies will be appointed members of the United States delegation. The head of the U.S. delegation will be named by the President.

Basic United States Policy

While the United States approach to the Madrid meeting is still being formulated, the Commission believes it should reflect the following principles:

- human rights remains a central theme of our CSCE policy;
- the United States continues to regard the review of implementation as the most important aspect of CSCE follow-up;
- during the review if implementation, the United States will not hesitate to criticize lack of implementation and/or violations of the human rights provisions on the Final Act in a firm, forthright and specific manner; and
- any further measures, including post-Madrid working groups or experts meetings, designed to enhance or improve implementation and achieve the goals set forth in the Final Act, must be balanced among the various aspects of the Final Act.

New Proposals

Since the Belgrade meeting ended without adopting any new proposals, many CSCE signatories are convinced that the adoption of new proposals at Madrid will be essential to continue interest and revitalize the CSCE process. Security issues promise to be the focus of considerable attention at the Madrid meeting. The Warsaw Pact countries have already signalled their intention to in-

roduce a series of proposals including a treaty among the 35 signatory nations on the non-first use of both nuclear and conventional weapons and the convening of a "Conference on Military Detente" which would, presumably, discuss the wide range of disarmament issues. The French have put forward their idea for a "Conference on Disarmament in Europe" (CDE) which will have a significant impact on the discussion of security issues at Madrid. One result of this heightened interest in security matters will be a strong push for some kind of post-Madrid forum on security.

Press and Public Access

It is almost certain that, with the exception of the first week of opening speeches, at the main meeting, the conference proceedings will be closed to the press and public. In addition, there are no verbatim transcripts of the sessions available. It is likely, however, that the United States delegation will hold regular press briefings as it did at Belgrade. The Spanish government, as the host country, is preparing for the expected influx of interested non-governmental organizations and visitors by taking steps to ensure access to the delegates and the conference center.

SENATE ADOPTS BALTIC RESOLUTION

On December 20, the Senate passed the Baltic resolution unanimously. The Senate Foreign Relations Committee adopted H. Con. Res. 200, the House version of the Baltic resolution, on December 13. With the full Senate vote on the resolution, H. Con. Res. 200 has now gained the acceptance of the full Congress. The two main points of the resolution are that the US delegation to the Madrid CSCE meeting seek full implementation of the Helsinki Final Act principle on the self-determination of peoples, and to put the USSR on notice as to its new law of citizenship.

H. Con. Res. 200 will now officially be brought to the attention of the Executive Branch, as it does request specific actions on the part of the President and the Department of State. Further representations by Baltic Americans will have to be made, to their Congressmen and Senators, to the Department of State and the President, to bring to their attention the need for implementation of the resolution. Baltic Americans should also write to their senators expressing appreciation for their support of H. Con. Res. 200.

H. Con. Res. 200 now becomes the third Baltic States' resolution which has been passed by the full US Congress. The first successful Baltic resolution was passed by the House in June of 1965, with Senate adoption following in October of 1966. This resolution in its "Whereas" clauses primarily urged the President to direct world opinion to the

denial of self-determination for the Baltic States. This 1965/66 resolution was successful in large part because of the efforts of Balts in California at that time. The second successful Baltic resolution was adopted by the House in December, 1975, with Senate adoption on July, 1976. This resolution came about in the aftermath of the 1975 Helsinki Conference and the signing of the Final Act when doubts were expressed as to the impact of this East-West "treaty" on the U.S. policy of not recognizing the illegal Soviet annexation of the Baltic States. This resolution reaffirmed the U.S. Baltic policy, and was timely rebuttal to those who interpreted the Final Act as an abrogation by the U.S. of its Baltic policy.

Now, H. Con. Res. 200 has gone further than these previous resolutions in calling for more numerous and concrete actions by the U.S. Government. H. Con. Res. 200, by forcefully addressing the issue of self-determination and asking for its implementation at the Madrid Conference, could set the stage for raising this same issue at future multilateral and international forums.

Congressional action on this resolution shows that the efforts of all those Balts around the U.S. who wrote to their members of Congress were successful. It is known that many members of Congress received a great number of letters and thus were convinced that the resolution had to be supported.

JBANC

THE FOURTH LITHUANIAN WORLD YOUTH CONGRESS: FOOD FOR THOUGHT

(Continued From Page 5)

system of Soviet imperialism, and the forcibly imposed process of russification which comes from it, deny these rights in occupied Lithuania. Of special note is the widespread religious persecution and the denial of rights to believers.

We demand, that all of the nations of the world recognize Lithuania's right of self-determination.

We believe that Lithuania will once again become a free and independent state. The nature of her internal system of government will depend on her citizens . . .

At times, the sequence of ideas seems choppy, as they jump around from concept to concept. Smooth, logical transitions from one idea to the next are often lacking.

This is a result of the structure of the resolution making process. In the fourth congress, each person, by participating in the discussion in each general topic area, was allowed to contribute to the brainstorming in each group. These groups met only for a few days, and many groups had difficulty in crafting a cohesive and comprehensive statement of their ideas. The problem was magnified as the statements of the separate groups had to be combined and hammered into a cohesive text by the resolutions committee. Had the resolutions committee not taken extensive editorial liberties, this process would have been impossible.

This process differed greatly from the one at the Third Congress, when each topic group (such as political, cultural, organizational and so forth) met together for the entire week to work out a cohesive set of ideas and proposals. In changing this structure, what the organizers of this program gained in terms of spontaneity and, to some degree, creativity, they lost in terms of expertise, cohesiveness and logic. The merits of such a trade off are certainly debatable.

On the other hand, this process did give each delegate the right to participate in the formation of the resolutions in each general subject area. They were forced to ponder issues in areas which they hadn't studied too closely before.

Relations with Lithuania

Perhaps the most significant and controversial section of the final resolutions deal with relations between Lithuanians in the diaspora and those living in the occupied country. Formerly, even the suggestion of such relations was considered taboo. Even in fairly recent years, this subject was discussed very cautiously, and all assertions were dutifully qualified. During the Third Congress, for example, there were no final resolutions dealing with this subject, though some resolutions had been suggested within at least one discussion group.

The congress's final resolutions refer to contacts with Lithuania no less than three times. In the first section, the delegates declared, "We believe, that ever closer relations between the occupied homeland and the diaspora will strengthen both". Later, in a section entitled "Relations with the nation" (occupied Lithuania:LK) one finds, "We support the development of a dynamic dialogue with young Lithuanians (in Lithuania) through the underground press, personal contacts and other means". The section goes on to discuss how such contacts strengthen the political and cultural consciousness of both sides. Finally, in reference to

development of Lithuanian culture, it is stated that, "Close ties are necessary, so that Lithuania and her diaspora would not grow apart".

This "coming out of the closet" by those who believe that close ties, especially personal ones, between those in occupied Lithuania and those in the West, can be explained by several developments. First, it is probably true that at least 50% of the delegates had visited Lithuania in the last ten years. Of those who had not, most plan to do so. Second, people have stopped believing that those who keep in touch with citizens of occupied Lithuania are "Communist sympathizers" or "traitors". Finally, it has been accepted by almost everyone that close contacts with those from Lithuania will not lead to the "brainwashing" of young people who are good, loyal citizens in their own countries. In fact, many of those involved in Lithuanian political activities in the West have themselves visited Lithuania, for a five-day tour or for the Vilnius University six week courses.

A transfer of power

Beside resolutions dealing with broad concepts and guidelines, several organizational matters were settled. Of primary importance was the election of a new president and his officers. The outgoing president, Gabija Juozapavičius, was acclaimed many times for her hard work and dedication. In fact, most agreed that it was Miss Juozapavičius, the organization's second president, who actually got the World Lithuanian Youth Association off the ground.

The election for a new president was hard fought and close. In the final tally, Violeta Abarius of Detroit lost out to Gintaras Aukštuolis, a civil engineer from Chicago. Others elected to serve with Mr. Aukštuolis include Saulius Čyvas, Emilija Sakadolskis and Linas Rimkus. The headquarters will now be moved from Toronto to Chicago.

The Fifth Youth Congress

There was also a tough fight over the site of the next congress. The delegates from Australia made an emotional plea that the next congress be in their country. They pointed out that their organization was weak, and that the organizational activities in preparing for a congress would strengthen them, much as it did in South America during the Third Congress. Despite their pleas, the delegates opted for North America.

Preliminary plans call for an opening in Chicago, the body of events in Canada, and the closing in New York City. There had been a suggestion that at least part of the Congress take place in Los Angeles which has a very active organization. That idea, however, did not catch fire.

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE FOUNDED 1886

The Lithuanian Catholic Alliance is a Fraternal Benefit Society incorporated under the laws of the State of Pennsylvania with its Home Office located in Wilkes-Barre. It was organized November 22, conducted solely for the mutual benefit of its members and their beneficiaries — not for profit — and operated on a lodge system with a representative form of government. Representatives are the delegates elected by members to represent the lodges at a Supreme Legislative Body or Convention. A convention legislates and regulates the activities of the Alliance and elects the Officers and Directors (Board of Directors).

Koenigstein

With the tension, sweat and excitement of the congressional session over, the delegates were then bussed to Koenigstein for the close of the Congress. Koenigstein is a small town about a half hour from Frankfurt.

The closing ceremony was composed of several parts. First there was the reading of the final resolutions on July 27. That evening there was an "Evening of Young Creators". What had been called simply "telet shows" in previous congresses should have remained so titled as the "Evening" was merely a simple, and not especially impressive, string of acts of mainly amateur talent. Some people played pianos, and there was whole bevy of Lithuanian belles who sang accompanying themselves on guitars a la Joan Baez and Judy Collins. Some were more successful than others. Several acts, however, were truly exceptional. These included two pantomime sketches by Arcadius Vinokur (Sweden), original poetry readings by Egle Judvalke (Germany) and a reading of Lithuanian poetry from France by Karolina Masiulis (France).

The ceremonies concluded the next day with two speeches and a concert which included a recital by Ričardas Daunoras and Raminta Lampatyte (Germany), the women's octet, Volungė (Canada), and the Boston ethnographic ensemble, Sodauto.

Unfortunately, not many people stayed for the conclusion of this concert for everyone was getting ready for the ball which took place at the Restaurant im Palmgarten in Frankfurt. The Palmgarten is a modern complex of dance halls in a huge greenhouse filled with lush tropical vegetation. The evening was elegant and memorable.

The congress concluded with a Holy Mass in Koenigstein, and the final day of the art show which included works of differing quality by delegates from various countries. Afterward, everyone prepared to leave Koenigstein. Some prepared for their trips home, while others for more tours of Europe.

A special delegation was formed for a trip to Rome to visit Pope John Paul II. The delegation's trip was unusually successful, with the Holy Father mentioning Lithuania at least three times in his remarks at the papal audience. His Holiness graciously accepted a bronze platter and an artfully decorated letter signed by the delegation's leaders thanking him for his support of Lithuania's Catholics.

Food for thought

Even veterans of the three previous congresses were surprised by the course of events at this, the fourth congress. Few expected it to turn out like it did. The program, which at first seemed especially well thought out, turned out to have

Holy Father John Paul II receiving gifts from the Lithuanian youth delegation after the Fourth Lithuanian Youth Congress.

several serious flaws. The administration of the camp program, and the structure of the discussion groups, many felt, left room for review and reappraisal.

There was never a serious country-by-country analysis and review of progress made by the youth associations in each country since the Third Congress. Such a review would have helped identify problem areas which require special attention. Also, it would have provided a certain continuity between congresses. Instead, this congress, in many ways, was structured so that continuity was deemphasized, and in some respects, it seemed like we were working from the ground up all over again.

It seems clear now that Lithuanian world youth congresses are here to stay. The fifth will be followed by the sixth, seventh and so forth. They have developed a type of momentum which will be almost impossible to stop. So far the congresses have progressed and developed in a constructive and fruitful manner. However, any further deemphasis of practical concerns and projects will not necessarily help to light the way for the Lithuanian World Youth Association. It may just fog it up.

The leaders of Lithuanian youth associations should note

well the lessons of the Lithuanian Students Association, whose annual meetings continue, but which has only become only an organizational shell without a purpose or direction. The meeting of young Lithuanians in one place at one time, even if it draws people from around the world, is not, in itself, a purposeful thing. As food for thought, all delegates should analyze the reasons for

the success of the Fourth Lithuanian World Youth Congress and ask themselves, how much of it was inevitable and how much of it was the result of careful direction and guidance given by the Congress's organizers and leaders to this mountain of youthful energy. This should supply an ample diet for those who are concerned about Lithuanian affairs for some time to come.

Obituary

FRANCES RAJUNAS

Frances Rajūnas, 273 Harland St., Exeter, died in Pittston Hospital November 25 after being a patient for the last ten weeks.

She was born in Duryes, and resided in Exeter for the last 40 years. She was a member of St. Casimir's Church, Pittston, and also a member of its Altar and Rosary Society.

Surviving are a daughter, Mrs. Leo Kay, with whom she resided; sisters, Mrs. Cassie Yanavitch, Wyalusing; Mrs. Catherine Bannon, Brooklyn, N.Y.; three grandchildren.

Buried on November 29 in the parish cemetery after a Mass of Christian Burial in St. Casimir's Church.

ANNETE WYDOTIS (ANTANINA VAIDOTIENE)

Annette Wydotis, 86, of 209 Pine St., Hanover section of Nanticoke, died November 25 following a long illness.

She was a member of St. Joseph's Church, Hanover section of Nanticoke. Her husband Walter, died in 1939.

Surviving are daughters, Mrs. Julia Žapora and Mrs. Adoline Martuza, both of Nanticoke; son Leonard, Wanamie; seven grandchildren; 17 great-grandchildren.

Buried on November 28 in the parish cemetery after a Mass of Christian Burial in St. Joseph's Church.

LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, INC.

Efforts to consolidate struggle for Lithuania

The Lithuanian American Council is interested in uniting the efforts of all Lithuanians in struggle for the freedom of Lithuania. Recently the president of the Lithuanian American Council, Dr. K. Sidlauskas sent a letter to V. Kutkus, the president of the Lithuanian American Community in the USA, proposing to have annual meetings to coordinate activities for Lithuania and to assign a person from each of these two central organizations as permanent liaison men.

Letters to the Senate

Cicero Lithuanians have sent numerous letters with 1800 signatures to U.S. senators asking to pass Concurrent Resolution 54 which recommends to the government of the USA to raise the question of the Baltic states at the Madrid Conference and to use U.S. influence that an opportunity be given to the people of the Baltic states to assert their right of self-determination.

Efforts to liberate American hostages

Dr. K. Sidlauskas, president of the Lithuanian American Council, has sent a letter to President Carter expressing sincere approval of his policy regarding the liberation of the American hostages in Iran. The Lithuanian American Council received a letter from Mr. Joseph J. Powell, Press secretary to the President, who suggested that the citizens of the USA express to the representatives of the Iranian government that they resolutely disapprove the action of the Iranian government regarding Americans and request the release of the hostages immediately.

Lithuanian recommendation regarding Madrid Conference

World Without War Council together with many other organizations on December 11 in Chicago called a conference on Human Rights. At the conference Mr. M. McClean informed in detail about the preparation of the government of the USA for the Madrid conference and said that the U.S. government is open to the re-

commendations of the civic groups. Rev. J. Prunskis, who was representing the Lithuanian American Council at that conference on Human Rights, expressed the recommendations of the Lithuanians: 1) The administration has to keep in mind the resolution passed by the House of Representatives requesting to raise the question of the Baltic States at the Madrid Conference. 2) In Madrid not only human rights, but also the rights of the nations should be deliberated. 3) The American delegation to the Madrid Conference has to also include a member from Eastern European descent, because he would be more familiar with the problems of the captive nations.

Booklet concerning Jews

The Lithuanian American Council has published a booklet "Lithuania's Jews and the Holocaust", by Rev. J. Prunskis. That publication had favorable reviews in Lithuanian and American press and is in great demand. It is available at the Lithuanian American Council, 2606 W. 63rd. St., Chicago, Illinois 60629. Price \$1.00 and 30 cents for postal expenses.

ALT Information

UNDERGROUND "AUŠRA" SOUNDS ALARM ON RUSSIFICATION

Issue No. 16 of "Aušra" (The Dawn) Reaches West

The new issue of *Aušra* is 68 pages long and is dated May 1979. It contains new information about the "new flood of Russification". The late Rev. Garuckas offers a scathing critique of the Soviet system in Lithuania and a spirited defense of the political prisoner Balys Gajauskas. A biographical sketch of Viktoras Petkus is included.

"ON THE EVE OF AN ANNIVERSARY" — DESTRUCTION OF BOOKS

... One of the darkest periods in Lithuanian history was the 40 year long press ban, after the 1863 revolt against the tsarist Russian occupation... In 1980, it will be 40 years since the occupation of Lithuania by Soviet Russia in the summer of 1940, when on orders of Moscow a ban was imposed on the Lithuanian religious press. Although books are still published in the Lithuanian language, it is no more done independently but under a strict censorship and control of the occupying power.

... In 1940, the newly established People's Commissariat of Education ordered

all primary and high schools to liquidate their libraries. The same was done with the libraries of state organizations and associations... Millions of Lithuanian books and periodicals were destroyed... One of the victims was the famous library of the Kaunas theological Seminary, with its 300,000 volumes... Fascists at least used to select books they did not like, whereas the Bolsheviks burned everything that was not printed by them.

"What is the meaning of this destruction of a cultural heritage? It is the fear of truth, the desire to keep the new generation in ignorance... the wish to have free hands for any life, slandering the past..."

EXCERPTS FROM THE LETTERS OF P. PAULAITIS (Paulaitis is spending his 32nd year in the Gulag camps)

May 18, 1976
... I don't get the Lithuanian press that is sent to me ...

June 16, 1976

... A couple of 'guests' from Vilnius have appeared... They summoned me, Kukė and Lapienis... I was urged to write

an appeal for clemency, since I had spent 'enough time in the camps'... As regards this appeal, the matter is very simple: It is not my fault that the Russians wanted to grab Lithuania. They are guilty for treating me inhumanly, by robbing me of one half of the most beautiful years of my life only because I fulfilled my duty as a citizen to my own free and independent Fatherland, Lithuania...

October 8, 1976

"My very short letter was confiscated two times. Only the third time was it mailed, after everything in it was deleted, except the new address. This is our painful fate in this happy democratic country, where our entire life must melt away, immured blindly... This is the state that has signed the Declaration on Human Rights and brags about its leadership in the struggle for peace as well as human well-being and happiness!..."

February 9, 1977

"I spoke with a lieutenant colonel... I told him that in 1940 I protested against the sudden armed occupation of Lithuania... I was forced from my teaching job and then arrested. After the outbreak of war against Germany, when the Gestapo began raging in Lithuania, I protested against the German occupation, the firing squad executions of Jews and Communist youths. For this the Germans arrested me in 1941-42. I escaped and lived illegally... until Soviet security organs arrested me again on April 12, 1947 and are still keeping me... I am not allowed to receive that single permitted package, not a single visit... They know well that I am totally innocent, but they, alternating with the hitlerites, have condemned me to a slow death lasting the last 36 years..."

PERSECUTION OF FORMER POLITICAL PRISONERS

Jonas Matuzevičius (48-50 years old) was sentenced to 25 years according to article 58 8d of the Penal Code. He completed his term, returned to Lithuania eight months ago, worked as a cabinet-maker in Panevėžys. Two weeks later his registration was cancelled, and the KGB demanded that he leave Lithuania in 10 days.

Bronius Purlys (b. 1923) was sentenced to death, then commuted to 25 years. (article 58 8d). He also returned to Panevėžys, Lithuania, and was told to leave in 10 days.

OPEN LETTER TO FIRST SECRETARY OF LSSR CP

The Rev. Karolis Garuckas addresses the First Secretary of the LSSR CP, P. Griškevičius, in a long and incisive letter, dated March 15, 1979. (Garuckas, member of the Lithuanian Helsinki Group, died shortly afterwards, on April 5, 1979. Ed.) He accuses the Lithuanian Communists of trying to "cripple the national and patriotic consciousness of the Lithuanian youth" and to distort Lithuania's history. He reminds the First Secretary that Lithuanians did not "choose" the Soviet system, but that Moscow "forced" Lithuania, Latvia and Estonia by "threatening them with war" to accept "mutual assistance treaties" and allow Soviet bases on Baltic Soil. A map of the Red Army General Staff, printed in 1939, already speaks of the "Lithuanian SSR"! Soviet plans for the occupation of Lithuania are also confirmed by the Secret Protocol attached to the Molotov-Ribbentrop Pact (September 23, 1939).

Communist press and history books, the Rev. Garuckas continues, distort or caricature the

wartime events. The genocidal actions during the first and second Soviet occupations are not mentioned. Neither is the fact that "postwar Lithuania was drowning in blood and tears. The Nazi and Soviet occupations cost Lithuania up to 1,100,000 people, or 33.9 per cent of its population." The "war against religion" in Lithuania is also concealed. In violation of its own Constitution and Soviet international obligations, the Communist Party considers this war against religion one of the main points of its program. Laws and decrees discriminate against religious believers, who are considered "second-class citizens". Priests are jailed for teaching children catechism. The official "freedom of conscience" is but a "mockery". Alcoholism is rampant and the moral decline is growing worse.

Commenting on Griškevičius' rejection of "narrow nationalism", Garuckas emphasizes that "each historically formed community, sharing a common origin, language, history, and customs, has an indisputable right to nationhood, love for one's Fatherland and patriotism. "Nationalism is to be condemned only when it degenerates into chauvinism, into the hate towards the people of other nations, and into a desire to enslave and even to destroy other nations. Which nation exhibits such 'virtues' today: Lithuania or Russia?..." It is obvious that the Communist Party program today aims to destroy the national character of other nations... and that everything is done to have the occupied nations melt away in the Russian nation, in order to create a one-nation state limited to the Russian language, Russian customs, and Russian culture. Is not this the apex of chauvinism?" This process of denationalization is fostered by the imposition of the Russian language and the import of Russian and other Slavic colonists.

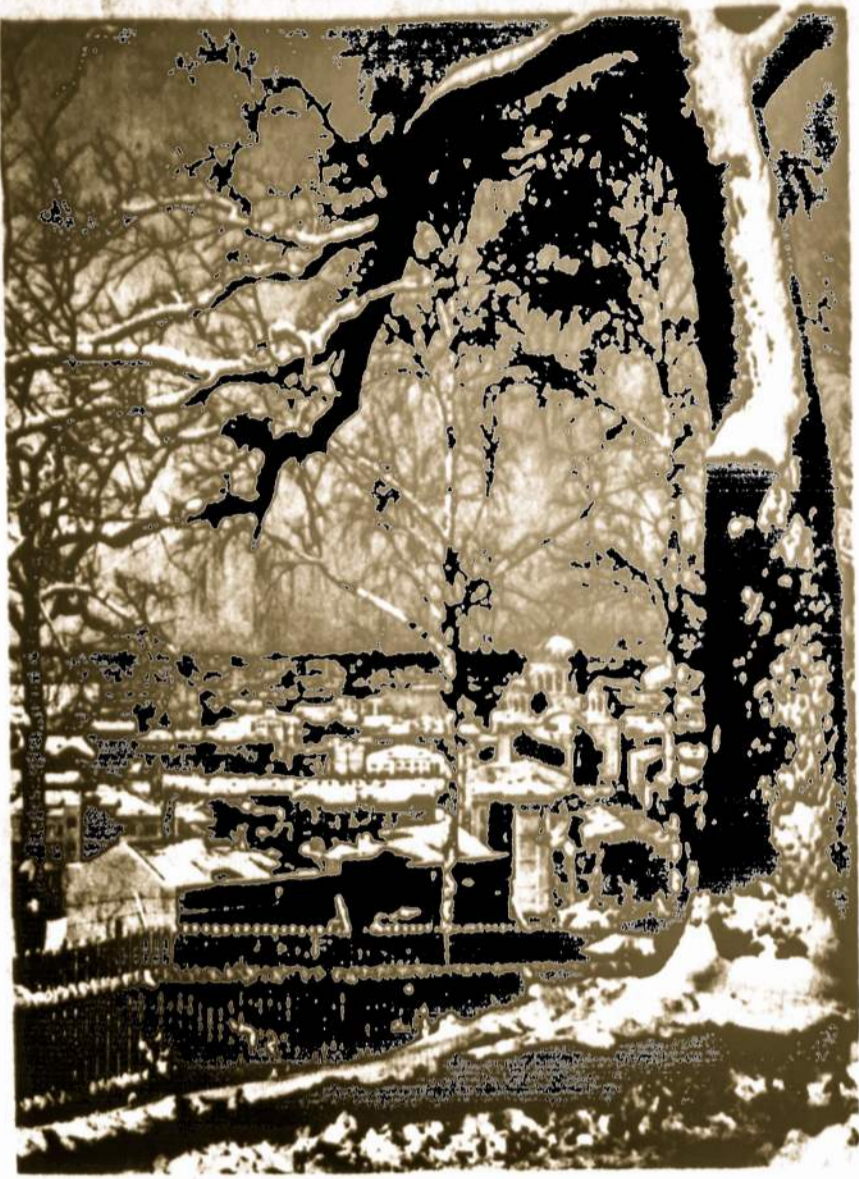
"Dear Secretary", the letter concludes, "all those who love the Lithuanian nation expect you to defend Lithuania, and not to sell it."

OPEN LETTER TO THE EDITOR OF TIESA

In another open letter (March 25, 1979), sent to the editor of the CP daily *Tiesa*, A. Laurinčikas, the Rev. Garuckas protests against two articles published in *Tiesa* (April 16, 1978, and January 25, 1979), "slandering" the political prisoner Balys Gajauskas, who was sentenced last year to fifteen years of camps and exile. Garuckas points out that the articles are silent about the fact that Gajauskas was born in a family of landless peasants. Also concealed is Gajauskas' refusal to be drafted to the German army during the Nazi occupation, and his subsequent imprisonment. The articles accuse him of killing an "innocent" man in 1948, without mentioning that this man, Mikalkinas, served as an agent for Beria's security forces, or that Gajauskas killed him in self defense. The trial of Gajauskas was a farce. He was accused of translating Solzhenitsyn's *The Gulag Archipelago* into Lithuanian; but that book merely restates what Khrushchev has revealed during the XX Party Congress. The list of Lithuanian political prisoners, compiled by Gajauskas, and the collection of archival materials are also no crimes.

"Your efforts to slander Gajauskas are futile", the Rev. Garuckas concludes. "He has become the symbol of the sufferings of the Lithuanian nation, and we bow our heads

A KC two year old Doberman Pincher for sale. Personal Protection - Trained. Call 823-3331 K-9 Protection Co. of America. Between 10:00 A.M. and 6:00 P.M. only.

The city of Kaunas during wintertime. The view is from Vytautas hill. Photo by A. Naruševičius

before him." The letter is also signed by the Rev. Bronius Laurinavičius, member of the Lithuanian Helsinki Group, as well as Petras Cidzikas, Rimas Matulis, Jonas Protusevičius, Julius Sasnauskas, Kęstutis Subačius, Vladas Šakalys, Antanas Terleckas and Jonas Volungevičius.

A NEW FLOOD OF RUSSIFICATION

Excerpts from two directives of V.P. Elyutin, USSR Minister of Higher and Secondary Specialized Education, demanding a more intensive study of Russian at the expense of other parts of the curricula, etc. Lithuanians are urged to resist the "new flood of Russification": "Young and old, non-party members and party members must join this nationwide struggle... Once upon a time, the Hitler system tried to raise its own nation above all others. We know what their fate was. An now the USSR Central Committee, with its blindly obedient institutions, want to denationalize us... We live at a time of great trials... We call on the world public opinion to show concern for this crude violation of human rights by the Soviet Union. WE SHALL NOT SUBMIT TO RUSSIFICATION!"

CHAPLAIN LEONARD J. SABALIS RESERVE CENTER DEDICATED

Dedication ceremonies for the new Chaplain Leonard J. Sabalis Memorial Army Reserve Center in Hanover Township were conducted December 16, Sunday afternoon with approximately 200 persons on hand, including relatives, friends, clergymen, reserve, active and retired officers and civic and community leaders.

The Army Reserve facility, which is located in the Hanover Industrial Park, was formally dedicated with a ribbon-cutting ceremony followed by a program.

Center is named in honor of the late Rev. Father Sabalis, a Scranton Catholic Diocese priest who served in the U.S. Army as a chaplain and was later killed in a tragic motorcycle accident in late 1972.

Rev. Father Sabalis was a native of Hanover Township. Principal speaker was Chaplain (Brigadier General) Patrick Hessian, the deputy chief of Chaplains of the Army.

Chaplain Hessian said theologians often indirectly relate patriotism to love of God and neighbor, noting it isn't easy loving our neighbors.

PROTEST TO THE FIRST SECRETARY OF BELORUSSIAN CP

In July, 1978, 246 residents of Lithuanian villages in the Peleša district, Varenavo region, sent a statement to the First Secretaries of the Belorussian and Lithuanian Communist Parties, Mošerov and Griškevičius. They protest the methodical "denationalization" of the Lithuanian communities in Belorussia. "Lithuanian language and national culture are being suppressed, exchanges with Lithuania are restricted, although the territory in which we live was a historic and ethnographic part of Lithuania". Lithuanian schools were abolished, Lithuanian books and periodicals are inaccessible, Lithuanian churches are closed. Security organs in Lithuania have ordered many Lithuanian intellectuals to sign pledges that they would not visit Lithuanians in Belorussia. The signatories put most of the blame on the "machinations" of "disguised Polish bourgeois nationalists". They request a Lithuanian high school, Lithuanian books and magazines, the stop to all kinds of persecution, and the return of the Peleša church.

"Sometimes we are irritated by our neighbors and we don't like what they say or do. Accepting the notion of sacrifice can be difficult and irksome. It is never fun.

"I didn't have the pleasure of knowing Father Sabalis like some of you have. But he certainly made a number of sacrifices. He merited your attention through these personal sacrifices.

"And you deemed it appropriate to name this facility after him in appreciation for his work for other people... including his concern for others following the 1972 flood.

"One has to admire Father Sabalis' sacrificial spirit. It is an example of the kind of man this country is proud of and can call a native son."

Offering remarks was Col. Robert J. Kachmar, former commander of the 402nd Military Police Prisoner of War Camp of Wilkes-Barre.

"It is a pleasure and honor for me to participate in this formal dedication honoring Chaplain Sabalis," offered Col. Kachmar. "He was a priest, (Continued on Page 8)

ARTIST DENIED RIGHT TO EMIGRATE

Charges "Violation" of Helsinki Agreements

As the Madrid Conference Approaches:

To: A. Kosygin, Chairman of the USSR Ministers Council.
Mr. Clax, Prime Minister of Canada

From: Alma-Saulė and Laimutis Ločeris, Šilo g-vė 29-16, Vilnius, Lithuania, both citizens of the Lithuanian SSR

For two years we and our two children have been asking the Soviet government for a permission to leave for Canada and to join Mrs. V. Giedraitis, the mother of Mrs. Ločeris, who resides in Hamilton, Ontario.

Our wish to leave the Soviet Union for Canada is based on the elementary human right, enunciated in article 13, point 2 of the Universal Declaration on Human Rights as well as in the Helsinki agreements. They are recognized by the entire civilized world, and the Soviet Union is one of their signatories.

The Soviet government has been denying us the right to emigration by using the subterfuge of legally unfounded arguments, i.e., because our brothers reside in the Soviet Union. This despite the fact that the Visa Department of the LSSR Ministry of the Interior is in the possession of documents supplied by our brothers, in which they point out that they have no claims whatsoever towards us, concerning property or any other matters, and that they do not stand in the way of our emigration to Canada.

There are absolutely no legal grounds to justify the refusal to grant us the visas for emigration. By refusing to issue the visas, the Visa Department of the Interior blatantly ignores the Universal Declaration on Human Rights and the Final Act of the Helsinki agreements.

Your enrollment in the Lithuanian RC Alliance will be a sound investment. Your payments towards your life insurance are your savings. But your membership with this organization is also important because with it you will belong to a large national American Lithuanian organization which will help you to keep close ties with people of your ethnic origin and cultural heritage.

We have been constantly reiterating that our wish to emigrate to Canada cannot be linked with politics, because the reunification of families is not a political matter. Day after day, we are addressing ourselves to various high state and party offices, not only in the LSSR, but also on the all-Soviet level, asking for a permission to leave, but all our appeals are stubbornly rejected, without fail. This clearly shows what kind of civil rights we enjoy here, and how the Soviet Union fulfills its international-legal agreements, which it is duty-bound to observe.

Having lost our hope to ever receive a humane treatment from the leaders of the Soviet Union, we are addressing ourselves directly to the government of Canada, which has granted us the right to immigrate to that country. We are also making another routine appeal to the leaders of the Soviet Union, the country which we are not allowed to leave.

The Canadian Red Cross has sent to the Visa Department of the LSSR Ministry of the Interior an official document in which they clearly explicate the legality of our family's desire for a reunion. The Visa Department has refused to accept this document.

We also address ourselves to the Canadian Red Cross: please inform the members of the Madrid Conference about our hopeless situation and do not leave our family at the mercy of inhumanity.

Signed: Mr. & Mrs. Ločeris (For his expressed desire to emigrate to Canada with his wife and children, and to rejoin his wife's mother there, Ločeris was expelled from the Painters Association. By this action he was deprived of any right to continue his creative work in the area of decorative art.)

Father Vyto Žemaitis

FR. VYTO ŽEMAITIS DIED AT NEW MEXICO CENTER

Father Vyto Žemaitis, 61, whose priesthood in service of the Scranton Diocese, covered a span of 34 years, died on Monday evening, December 24, as he was preparing to offer Midnight Mass at the Via Coeli Retreat Center at James Springs, New Mexico. Suffering ill health over the past several years, Father Žemaitis had been pastor of the Church of SS. Peter and Paul, Sugar Notch, until he was forced to relinquish that post in 1974 because of a lingering illness.

He was born on May 12, 1918, in Scranton to Stanley and Clementine Baltusitis Žemaitis. He attended St. Joseph's Elementary School, St. Thomas High School and the University of Scranton, before commencing preparation for the priesthood at Mount St. Mary's Seminary, Emmitsburg, Md., where he served as organist for the college and seminary. He was ordained to the priesthood by Bishop William J. Hafey in St. Mary's Church of the Immaculate Conception,

Wilkes-Barre, on February 24, 1945.

Father Žemaitis served as an assistant pastor at St. Mary's, Kingston; St. Casimir's, Pittston; St. Boniface, Williamsport; St. John Nepomucene, Luzerne, and St. John's, Free-land.

He was appointed to his first and only pastorate at SS. Peter and Paul's, Sugar Notch, on September 3, 1966.

He is survived by his mother; two sisters, Sister Marie Elizabeth, C.J.C., teacher at St. Ann's Monastery Convent, Scranton, and Mrs. Leocadia Donarovich, Lansdowne, Pennsylvania, Treasurer of the Lithuanian Catholic Alliance; one niece, Mary Elizabeth Donarovich, and one nephew, David Donarovich.

A Pontifical Concelebrated Mass of Christian Burial was celebrated in St. Joseph's Church, Scranton, Pa. Bishop J. Carol McCormick was the principal concelebrant. Concelebrants at the Mass were Msgr. Michael J. Kennedy, Scranton;

Msgr. Frank L. Yashkas, Luzerne; Msgr. William J. Pakutka, Wilkes-Barre; Rev. Joseph T. McNamara, S.P., Jemez Springs, N.M.; Rev. Michael C. Ozalas, Scranton; Rev. Gabriel Baltusaitis, O.F.M., Kennebunkport, Maine; Rev. John F. Zalewski, Dorrance Corners, and Rev. Joseph J. Akulonis, Scranton.

Other principals at the Mass were: Rev. John J. Sempa, Pittston — deacon; Rev. Michael J. Sullivan, Scranton — cross-bearer; Rev. T. Timothy Delaney, Scranton, and Rev. William P. Langan, Scranton, acolytes; Rev. Neil J. Van Loon, Clarks Summit, thurifer; Rev. Edward J. Gallagher, Scranton, miter-bearer; Rev. Paul F. Gerosky, Dalton, book-bearer; Rev. Bernard E. Yarrish, Scranton, and Rev. Francis J. Callahan, Scranton, masters of ceremonies; Rev. Francis G. Kulig, Wilkes-Barre, director of music; and Msgr. Michael J. Kennedy, Scranton, sermon.

Interment was in the family plot in St. Catherine's Cemetery, Moscow. Transferral of the body to St. Joseph's Church took place Friday, December 28, at 7:00 p.m. with Msgr. Robert A. McNulty presiding. Rev. Thomas McCann, C.P., of St. Ann's Monastery, Scranton, gave the homily.

Rev. Peter Alisaukas, Pittston, gave the final blessing at the cemetery.

Rev. Vyto F. Žemaitis was a life-long member of the Lithuanian Catholic Alliance.

LCA MEMBERS' DEATHS

Lodge 57 — Exeter, Pa. Pranė Radziūnienė — Frances Rajunas, 273 Harland St., Exeter, Pa. 18643. Died: November 25, 1979. Buried: November 29, 1979 St. Casimir's Cemetery, Pittston, Pa.

Lodge 111 — Plymouth, Pa. Antanina Vaidotienė — Annette Wydotis, 209 Pine St., Nanticoke, Pa. 18634. Died: November 25, 1979. Buried: November 28, 1979 St. Joseph's Cemetery, Nanticoke, Pa.

Lodge 121 — Springfield, Ill. Petronė Griniėnė, 1600 So. Pasfield, Springfield, Ill. 62704. Died: November 11, 1979. Buried: November 14, 1979 Calvary Cemetery, Springfield, Ill.

Lodge 10 — Philadelphia, Pa. Kazys Gasparėnas, 810 5th St., Delran, N.J. 08075. Died: November 26, 1979. Buried: Resurrection Cemetery, Bensalem, Pa.

Lodge 222 — Wilkes-Barre, Pa. Mrs. Matilda Kasparaviėnė, 9-02 Mitchell Pl., Fairlawn, N.J. 07410. Died: November 17, 1979. Buried: St. Anthony's Cemetery, Forest City, Pa.

Lodge 270 — Binghamton, N.Y. Gerard E. Kales, 204 Lester Ave., Johnson City, N.Y. 13790. Died: November 19, 1979. Buried: November 21, 1979 Calvary Cemetery, Johnson City, N.Y.

Lodge 81 — Norwood, Mass. Anthony Kavolinas, 15 Chapel St., Norwood, Mass. 02062. Died: November 7, 1979. Buried: Highland Cemetery, Norwood, Mass.

Lodge 160 — Chicago, Ill. Pranė Pilitauskienė (Frances Pilitauskas), 2397 Gilrose Ave., Lumis (Overland), Missouri 63114.

Lodge 61 — Duryea, Pa. Stanley J. Malinosky, 540 Grace St., Old Forge, Pa. 18518.

Lodge 222 — Wilkes-Barre, Pa. John Praskevičius, 532 Orchard Lake Road, Pontiac, Mich. or 7202 Swan Creek Road, Box 293, Fair Haven, Mich. 48023. Died: December 13, 1979. Buried: December 15, 1979 Mt. Olivet Cemetery, Detroit, Mich.

Lodge 131 — Westville, Ill. Mrs. Julijona Gaillėnė (Julia A. Gaillus), 130 Madison Street, Westville, Ill. Died: November 28, 1979. Buried: November 29, 1979 St. Peter and Paul Cemetery, Westville, Ill.

CHAPLAIN LEONARD J. SABALIS RESERVE CENTER DEDICATED

(Continued From Page 7)

chaplain, fellow soldier and friend of mine.

"Father Leonard would be surprised at this tribute we pay him today — he was that kind of man. He never looked for praise for the work he carried out.

"But this is a marvelous legacy and a tribute to him. For he gave us lessons of love and sacrifice, of patriotism and tolerance, determination and compassion to his fellow man.

He was committed to righteousness."

That was shown, said Col. Kachmar, "when Father Sabalis parachuted in the jungles of Vietnam to say Mass for our soldiers. That speaks for itself."

Kachmar singled out retired 402nd commanders Harold Trethaway and Col. Carl B. Olson as being instrumental in making the new reserve center a reality. He also credited Edgar Lashford of the Chamber of Commerce for acquiring the land.

Invocation was offered by Chaplain David A. Feyrer of the 402nd while benediction was delivered by Col. Whitfield McMillan, staff chaplain for the First U.S. Army. He represented Lt. Gen. John Forrest, commander of the First U.S. Army.

Hanover Area Band played the national anthem and selections prior to the ceremonies. An open house followed.

Father Sabalis, who was 37 years of age at the time of his death, August 16, 1972, was a member of Lithuanian Catholic Alliance Lodge 6 in Plymouth, Penna.

RESTAURATEUR DIES FOLLOWING ILLNESS

John M. Stima, 74, of 141 School St., North Scranton, proprietor of Stima's Restaurant, who had been prominent in civic, charitable, social, sports, and other activities here for many decades, died Sunday, December 30, at home after an illness. He became ill in November and had been a patient at Mercy Hospital until he returned home several weeks ago.

He and his wife, the former Helen Kathalynas, observed their 49th wedding anniversary in 1979. He was the father of Dr. John M. Stima, Narrowsburg, N. Y., and of Mrs. Joan Noreika, a North Scranton funeral director.

During his lifetime he had been a director of the North Scranton Bank and served as chairman of the Scranton State General Hospital board of trustees. He also was a member of the Scranton School Building Authority, and had been active in fund raising drives of the University of Scranton, LIFE, and the Bishop's House of Charity.

A native of Lithuania, he was a son of the late Michael and Mary Getavaskas Stima. His father, who had been an outstanding wrestler, founded the North Scranton tavern in 1908, the year he won the wrestling championship of the state.

His father came to this country originally in 1892, returned to Lithuania, and then came back to the United States alone to arrange for his son's arrival, which occurred 58 years ago at the age of 16. Although the son lacked knowledge of the English language, he was admitted to the fifth grade of St. Joseph's Lithuanian School.

He later completed studies at Lackawanna Business College, was graduated from St. Thomas High School, and entered St. Thomas College, now the University of Scranton, where he was a member of the wrestling and football teams.

He was honored recently by Lackawanna Junior College, when he was awarded a silver medal in recognition of his services to the community and the school.

Operator of the North Scranton restaurant since the end of prohibition in 1933, when his father retired, he had since that time catered to thousands of people: and worked 16 hours a day, six days a week. He reportedly never smoked tobacco or tasted an alcoholic beverage.

On Oct. 6, 1973, Stima's Restaurant, situated at 120 W. Market St., was destroyed by fire. The tavern was rebuilt and opened for business on April 9, 1975. The reopening was marked by the observance here of "John and Helen Stima Day", which was so proclaimed by Mayor Eugene J. Peters.

The tavern operator narrowly escaped death on Nov. 23, 1932, when shot as he attempted to capture a robber who entered the A&P store on West Market Street, where the present Stima tavern stands.

He was a charter member

John M. Stima

A communicant of St. Joseph's Roman Catholic Church, he was a member of its Holy Name Society.

He also was a member of the board of St. Mary's Villa, Elmhurst; the board of Allied Center for the Handicapped, the Purple Club, Lithuanian Political Club, Knights of Lithuania, North Scranton Business and a Professional Men's Association, the Greater Scranton Chamber of Commerce, the President's Club of the University of Scranton and the Fourth Degree Assembly of Scranton Council, Knights of Columbus.

Other survivors are 16 grandchildren, a great-granddaughter, and nieces and nephews.

A sister, Mrs. Ann Razanauskas, Lithuania, preceded him in death.

Buried January 2, 1980 in St. Catherine's Cemetery, Moscow, after a Mass in St. Joseph's Church.

"Garse" galima įsigyti šias knygas (Lietuvių ir anglų kalbomis)

- Lithuanian Cookery, paruošė Izabelė Sinkevičiūtė. 316 puslapių, didelio formato. Kaina \$8.00
- Amerikos Lietuvių Taryba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00
- Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina \$8.00
- Anglų — Lietuvių Kalbų Žodynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina \$8.00
- Lietuvių kalbos vadovas (Introduction to Modern Lithuanian) Paruošė kalbininkai Leonardas Dambriūnas, Antanas Klimas ir William R. Schmalsteig. Kaina \$10.00
- Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzės Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina \$4.00
- Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus angliškai parašyta istorinė knyga. Kaina \$2.00
- Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina \$3.50
- Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail. Telesforas Valius. Kaina \$4.00
- Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina \$4.00
- The Forty Years of Darkness, by Juozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Suppression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... \$2.00
- Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley \$6.00
- The Brothers Domeika, a novel, Liudas Dovydenas; translated by Milton Stark \$6.00
- Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas \$9.00
- Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas. Parašė Jurgis Gliauda. Kaina \$2.00
- Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kestutis Ciziūnas and J. Žemkalnis \$5.00

PENNSYLVANIJOS SCHUYLKILL APYGARDA

NAUJA LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

Pennsylvanijos kietųjų anglių rajone gruodžio 16 buvo įvesdinta pirmutinė lietuvių radijo programa. Ji buvo pristatyta klausytojams kaip Vytis — Lithuanian Anthracite Hour. Jos mecenatas yra Lietuvių Bendruomenė.

Pereitą vasarą į 65-ąją lietuvių šventę Lakewood Parke buvo pakviestas tuometinis JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos pirmininkas Algimantas Gečys. Jis buvo pagrindinis dienos kalbėtojas Dalyvaudamas suvažiavime, jis turėjo progos betarpiai susipažinti su šios apylinkės lietuviais ir pajusti jų šiltą, nors bėstančią dvasią. Suprato reikalą pažadinti angliakasių vaikus iš mieguistumo, pakelti jų lietuviškąją savigarbą ir padrausti išsiriti iš nerangumo kevalo. Rado pritariančiųjų su manymams ir pažadėjo papūpinti paramą jų veiklai vaizdžiau pasirodyti kitų tautų tarpe.

Ši radijo programa, globojama Lietuvos vycių Anthracite 144 klubos, kaip tik ir siekia pagyvinti lietuviškąją širdį ir išgarsinti lietuvių tautos vardą apylinkės visuomenėje, supažindinti jaunesniąją kartą ir kitų tautų klausytojus su Lietuvos istorija, jos geografija, kultūra, lietuvių kalba ir dabartine varginga Lietuvos padėtimi.

Kun. Algimantas Bartkus, Apreiškimo parapijos, Frackville, klebonas, yra programos vedėjas. Įžanginiame žody jis pasveikino brolius lietuvius lietuviškai ir pristatė prel. Juozą Neverauską, Sv. Jurgio parapijos, Sheanandah, kleboną ir progos

komiteto pirmininką, prašydamas jį palaiminti pradedamą darbą ir melsti Dievą sėkmės šiam kilniam žygiui. Prelatas savo trumpoj kalboj nušvietė numatytą programos turinį, užtikrindamas, kad valandėlė visada bus gyva ir įdomi įvairnybėmis, įvykiais, žiniomis ir pranešimais. Kol kas programa yra pateikiama daugiausia anglų kalba. Ji bus transliuojama kas sekmadienį 8:30 v.r. WZTA-FM (105 MHz) bangomis ir pakartojama 12 v. WPAM (1450 kHz) stoties.

Be šios radijo programos, gruodžio 23 iš Apreiškimo bažnyčios, Frackville, pradėtos transliuoti mišios lietuvių kalba. Klebonas kun. Alg. Bartkus sekmadienio pranešimuose priminė mūsų tėvus, tėvukus ir protėvius, kurie, ką tik atvykę į Pennsylvanijos sąskakas, ryžtingai ėmėsi kurti lietuviškas parapijas ir statydinti savas bažnyčias. Žymus šių garbingų lietuvių ateivių skaičius dar tebe gyvuoja, bet, ligų, negalių ir vargų nuslopinti, daug kas jau nepajėgia atvykti į bažnyčią. Bažnyčiai dera jų neužmiršti, įvertinti jų tikėjimo meilę ir nuopelnus, pagal išgales lankyti juos jų namuose radijo bangomis.

Mišios su lietuviškomis giesmėmis bus transliuojamos kas sekmadienį 8:00 v.r. per WPAM radijo stotį. Stotis papūpinti šį patarnavimą apylinkės lietuviams nemotamai.

Sveikintinas užmojis, ir linkėtina išvėsmės, gražios kloties ir sėkmės.

Stasys Vaičiulis